

laiškas lietuviams

SAUSIS/JANUARY 2000

ŽVELGIANT Į TREČIAJĄ TŪKSTANTMETĮ	1	Juozas Vaišnys SJ
MARIJOS APSIREIŠKIMAS GUADALUPĖJE	4	B Miliauskaitė-Harris
KAIP ATRANDAMAS IR PRARANDAMAS TIKĖJIMAS	6	Doloresa Kazragytė
RYŠKIAUSIOS KOMUNIZMO LIEKANOS	10	Rožė Poškienė
POLITINIAI SIAUTULIAI	15	Antanas Marčiulaitis
NETIESI KOVA PRIEŠ TIESĄ	18	Stasys Yla
MATOMAS PASAULIS SKELBIA	23	Ignas Naujokas
ŠVIETIMO TINKLO DĖSNIAMS–400 METŲ	26	A. Saulaitis SJ
DIEVO VISAGALYBĖ	28	Chiara Lubich
KALBA	30	Red.
TĖVYNĖJE	32	Laima Krivickienė
ŠYPSULIAI	34	Red.
TRUMPAI	35	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas žiemos vaizdų nuotraukomis.

Viršelio piešinys ir skyrių vinjetės– Rasos Sutkutės.

Lietuviškas raidynas–Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (LETTERS TO LITHUANIANS) (USPS 301-540) is published monthly except bimonthly July/August, for \$20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Periodicals postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

Laiškai lietuviams

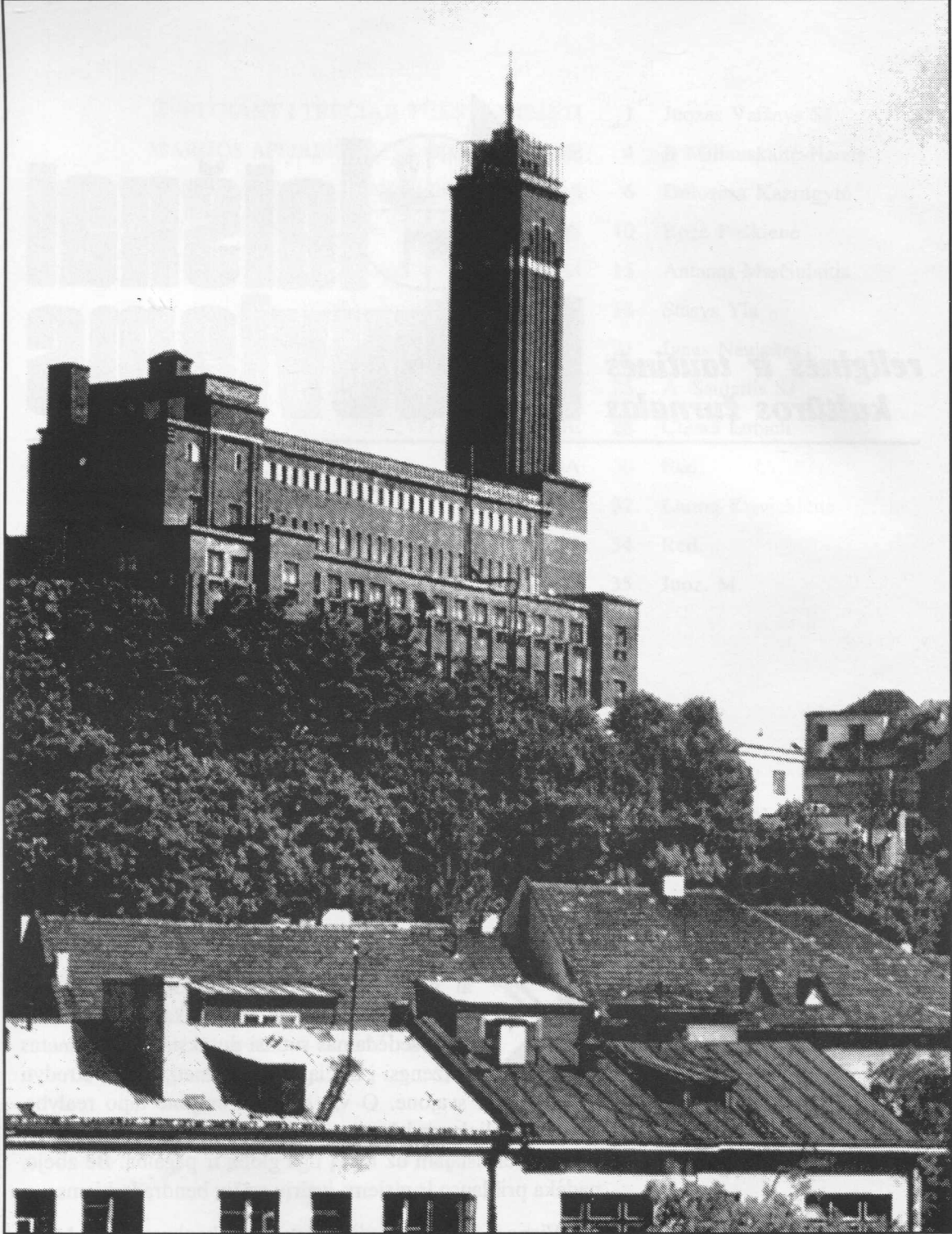
2000 / SAUSIS - JANUARY / VOL. LI, NO. 1

ŽENGIANT Į TREČIAJĄ TŪKSTANTMETĮ

Juozas Vaišnys SJ

Kai prieš 50 metų teko pirmą kartą atsisėsti prie redaktoriaus stalo, tai galvoti, kad prie to paties stalo sėdėdamas sutiksi dutūkstantuosius metus ir įžengsi į trečiąjį tūkstantmetį, galėjo atrodyti labai nereali svajonė. O vis dėlto ta svajonė tapo realybe. Savaime palinko redaktoriaus galva nuoširdžiai padėkos mal-dai Aukščiausiam už tokią ilgą globą ir pagalbą. Be abejo, padėka priklauso ir visiems įvairių sričių bendradarbiams.

Viena iš šių metų *Laiškų lietuviams* konkurso temų buvo: "Ką pasiimsime ir ką paliksime, žengdami į trečiąjį tūkstant-metį". Pirmiausia mes turėtume gerai pagalvoti ir padaryti rimtą sąžinės sąskaitą. Ypač atkreipti dėmesį į tokius mūsų el-gesio pasireiškimus, kurie nei mums patiems nedaro garbės,

Prisikėlimo bažnyčia Kaune.

A. Kezio nuotr.

nei Dievo nėra laiminami. Jais turime atsikratyti, jų nei į naująjį šimtmetį, nei į trečiąjį tūkstantmetį nesinešti, bet ramia sąžine palikti ir kaip galima greičiau užmiršti. Su savimi, eidami į tą didįjį jubiliejų, pasiimkime tik tai, kas praturtins mūsų dvasinį gyvenimą ir apgaubs garbės aureole ne tik Viešpaites Dievo, bet ir žmonių akivaizdoje.

Įdomu, kad ir Amerikos katalikų konferencija, artėjant didžiajam dviejų tūkstančių metų jubiliejui, paskelbė, ką mes turėtume pasižadėti, kam ryžtis, kad prasmingai sutiktume ir atšvęstume šį jubiliejų. Tuos patarimus galime suskirstyti į aštuonias grupes:

1. Melstis mūsų pasauliui teisingumo ir taikos.

2. Geriau pažinti katalikišką socialinį mokymą ir Bažnyčios kvietimą saugoti ir ginti gyvybę, būti kartu su vargšais ir neturtingaisiais bei rūpintis visa kūrinija.

3. Peržengti religinio, rasinio, etninio, lyčių supriešinimo ir atsiribojimo sienas, taip pat sienas, statomas tarp sveikųjų ir neigaliųjų.

4. Gyventi ir elgtis teisingai šeimoje, mokykloje, darbe, versle ir politikoje.

5. Palaikyti ir visuomenės politiką, saugančią ir ginančią žmogaus gyvybę, žmogaus orumą, saugančią Dievo kūriniją ir kuriančią taiką.

6. Tarnauti vargšams ir silpniesiems, skirti jiems daugiau laiko ir jėgų.

7. Dosniai dalintis su stokojančiais mano aplinkoje ar kituose kraštuose.

8. Padrašinti bei paskatinti kitus uoliau darbuotis taikos įgyvendinimo labui.

Prie šių paraginimų ir pasiryžimų, taikomų visiems žmonėms, ir mes, lietuviai, galime ir turime ką pridėti. Jeigu mums svarbi lietuviybė, jei norime ją išlaikyti ir savo vaikams perduoti, būtinai šeimoje, ypač su vaikais, kalbėti tik lietuviškai. Reikia pagaliau visiems įsitikinti, kad be lietuvių kalbos jokių būdu ilgiau neišlaikys lietuviybės. Yra visiškai tuščias ir beprasmis pasakymas, kad yra svarbiau ne lietuvių kalba, bet lietuviška dvasia. Jokių bdu! Žinoma, labai laikinai galima išlikti lietuviu ir nekalbant lietuviškai, bet tai tik laikinai, jeigu toji "lietuviška dvasia" nebus nuolat gaivinama lietuvių kalbos, ji ilgainiui būtinai visai išblės.

Kalbant apie kitą labai svarbią brangenybę, kurią turime išsinešti, žengdami į tuos ateinančius jubiliejus, galima prisiminti, ką gruodžio mėn. 18 d. *Drauge* yra rašiusi jo redaktorė savo vedamajame. Ji aiškino, ko mes neturime ir ką būtinai turime dėti į ruošiamų dovanų dėžutę Dieviškam Kūdikiui. "Negalime dėti kritikos, nuolat reiškiamos savo tautiečiams, kurie dirba visuomeninius darbus, yra tada ar kitados atvykę į šį kraštą, priklauso tai ar kitai partijai. Negalime dėti nuolatinio neigiamybių ieškojimo, murmėjimų, priekaištų Lietuvos valdžiai, savo organizacijų vadovybėms. Netinka ten ir nesutarimai, kivirčiai, pasipūtimas, o juo labiau pikti gandai, šmeižtai...

Tai, ką norėtų gauti Dievo Sūnus savo Gimi-mo dieną, yra artimo meilė ir gera valia, apie kurią giedojo angelai prieš 2000 metų, žadėdami žmonijai taiką ir ramybę".

Tai neškimės ir mes pilną širdį artimo meilės, žengdami į 2000-uosius metus ir į trečiąjį tūkstantmetį.

MARIJOS APSIREIŠKIMAS GUADALUPĖJE

Bernadeta Miliauskaitė-Harris

Marija yra apsireiškusi įvairiuose pasaulio kraštuose: Šiluvoj, Fatimoje, Liurde ir kitur. Apie vienus apsireiškimus žinome daugiau, kitus mažiau, o apie Marijos apsireiškimą Meksikoje, kurioje paliko ir savo apsireiškimo ženklą, gal daugelis esame ir visai negirdėję, bet jis yra labai įspūdingas.

1531 metais, ankstų gruodžio 12-os dienos rytą, 57 metų indėnas Juan Diego skubėjo į šv. Mišias. Išgirdęs nuostabią paukščių giesmę, sustojo apsižiūrėti, iš kur. Nuo Tepeyac kalno, šių dienų Meksikos Miesto, išgirdo šaukiantį savo vardą. Užlipęs į kalną, pamatė gražią moterį, kuri prisistatė kaip Švenčiausioji Mergelė Marija, dangaus ir žemės Viešpaties Motina. Prašė, kad Juan nueitų pas vyskupą paprašyti, kad jis pastatytų bažnyčią šioje vietoje, kur ji stovi, kad visų gailėstingoji Motina galėtų išklaudyti verksmus, šauksmus, tų žmonių, kurie ją myli, ir palengvintų jų sopulius bei sunkumus.

Juan tuoj pat vyko įvykdyti Marijos prašymą. Atsiradęs vyskupo Zumarraga rūmuose, ilgai laukė, iki jį išleido. Vyskupas, išklaęs Juan istoriją, netikėjo. Nuliūdęs grįžo pranešti Marijai ir prašyti, kad ji susirastų tinkamesnį pasiuntinį. Ji tvirtai atsakė, kad tik su jo pagalba jos noras galės išsipildyti.

Kitą dieną Juan sugrįžo pas vyskupą ir pakartojo Marijos prašymą. Šį kartą vyskupas prašė ženklą įrodyti, kad tai tikrai Marijos žodžiai. Pranešęs Marijai vyskupo žodžius, Juan pažadėjo sugrįžti kitą rytą, nes Marija parūpins jam ženklą.

Sugrįžęs į namus, Juan rado savo dėdę, Juan Bernardino, su kuriuo kartu gyveno, arti

mirties. Prašė Juan, kad iškviestų jam kunigą. Anksti rytą Juan išskubėjo kunigo. Priartėjęs prie kelio, kuriuo turėjo eiti, susirūpino, kad Marija jo nepamatytų, nes nenorėjo trukdyti laiko belaukiant ženklą. Pasuko į kitą kelią. Ten rado Mariją belaukiančią. Paklausė, kas atsitiko, kur jis eina.

Juan išsigando, nuliūdo ir puolė ant kelių. Paaikšino savo padėtį ir prašė, kad jis turėtų kantrybės iki jis sugrįš. Išklašius Juan, Marija tarė: "Klausk, mano brangiausias sūneli, įsidėk į savo širdį, kad tavo rūpestis yra niekas. Nusi-ramink. Nebijok dėdės ligos ar net bet kokio skausmo. Ar aš, kuri čia esu, nesu tavo Motina? Ar tu ne po mano šešėliu ir mano globa? Ar aš ne tavo džiaugsmas? Ar tu nesi mano rankose? Ar reikia dar ko daugiau? Nesirūpink. Tavo dėdė jau pasveiko".

Šie gailėstingumo kupini žodžiai apramino Juan. Jis prašė Marijos kuo greičiau nors kokio parodomo ženklą, kurį galėtų nunešti vyskupui. Marija liepė jam užlipti į kalną ir nuskint ten žydinčias gėles. Užlipęs Juan nustebo pamatęs tiek įvairių gražiausių gėlių, nes buvo gruodžio mėnuo. Nusiskynęs sugrįžo atgal pas Mariją, kuri gražiai sudėstė jas į jo apsiaustą ir išsiuntė pas vyskupą.

Nuvykęs pas vyskupą, Juan papasakojo apie gėles. Tuo momentu, kai atsegė savo apsiaustą, gėlės išbiro ant grindų. Marijos atvaizdas, kaip ji buvo pasirodžiusi Juan, dabar toks pat pasirodė ant apsiausto. Pirma buvo pastatyta koplytėlė ir apsiaustas pakabintas joje. Juan apsigyveno gretimai esančiam kambarėlyje ir paaukojo paskutinius 17. gyveno metų Marijai.

Kasdien nepavargdamas pasakojo lankytojams apie jos apsireiškimą. Mirė 1548 metais, sulaukęs 74 metų. Popiežius Jonas Paulius II 1990 m. gegužės 6 d. jį paskelbė palaimintuoju. Tai gražus evangelizacijos pavyzdys. Jo šventė yra gruodžio mėn. 9 dieną.

Apsiaustas yra išlikęs iki šiandien ir kabo Guadalupės bazilikoje, kurią aplanko apie 15000 žmonių per dieną. Žmonės neša didžiules gėlių puokštes, kiti, ant kelių eidami, skuba padėkoti Marijai už jos pagalbą ar prašyti jos užtarimo.

Apsiaustas kabojo 116 metų be jokio apsaugos stiklo nuo degančių žvakių, lūpų, rankų, rožinių ir kitų dalykų, kuriuos žmonės palietė prie jo. 1780 metais vienas daktaras pakvietė geriausius indėnų audėjus išausti tokius apsiaustus ir ant kiekvieno nudažė Marijos paveikslą. Pakabino juos įvairiuose pastatuose netoli bazilikos, kad tas pats klimatas ir sąlygos galėtų juos paveikti. Po 7 metų spalvos nubluko, dažai nukrito ir medžiaga sudilo.

1921 metais bomba, paslėpta gėlių puokštėje, ant altoriaus po apsiaustu sprogo. Didelis bronzinis kryžius buvo sulenktas, bet paveikslo stiklas nesutrūko. Nežiūrint, kokia temperatūra aplink paveikslą, Marijos atvaizdas visada būna 98,6 laipsnių, normalios kūno temperatūros.

Daug kartų padidinta Marijos akių nuotrauka parodo Juan Diego ir vyskupą jose, tuo momentu kai jos atvaizdas pasirodė ant apsiausto. Pažvelgę į Marijos akis, pajuntame jos motinišką meilę. Tai meilė, kuri atvertė Meksikos indėnus nuo jų bratelių papročių. Per metus aztekai nužudydavo 1000 žmonių, vaikų, kad galėtų juos paaukoti saulei. Išvydę nuostabų Marijos atvaizdą, kurioje ji užstoja saulę, jie susiprato, kad tai yra ženklas sustabdyti nekaltųjų žudymą, ir atsivertė.

Guadalupės Marija.

Mūsų laikai ne mažiau pavojingi. Savo norų tenkinimas privedė prie abortų, eutanazijos, skyrybų. Puikybė privedė prie niekinimo Bažnyčios mokymų ir Naujojo Amžiaus idėjų įsitvirtinimo. Išvykdamas iš Meksikos 1999 m. sausio mėnesį, Šventas Tėvas pavedė Meksiką ir visą Ameriką Guadalupės Marijos globai. Marija išgelbėjo indėnus. Prašykime, kad per jos užtarimą būtų išgelbėtas ir šių dienų pasaulis nuo visokių nelaimių ir kad žmonės atsigręžtų daugiau į Dievą. Guadalupės Marijos šventė švenčiama gruodžio mėn 12 dieną.

■ Kaišiadorių vysk. J. Matulaitis, vysk. P. Baltakio pakviestas, grįždamas iš Romos, rugsėjo 19 d. atvyko į JAV, Putname vedė lietuviams kunigams rekolekcijas, dalyvavo kai kuriuose susitikimuose ir renginiuose. Rugsėjo 30 d. grįžo į Lietuvą.

Kaip atrandamas ir prarandamas tikėjimas

(Suaugusiųjų grupėje premijuotas straipsnis)

Doloresa Kazragytė

Kaip būtų paprasta ir lengva: noriu tikėti – laikausi tokių ir tokių taisyklių, pasinaudoju rekomenduojamu “receptu” ir... Tikiu. Aha, padariau tą ir tą, – vadinasi, praradau tikėjimą. Nieko baisaus – žinau, kaip susigrąžinti. Žinoma, tai būtų komedija, o ne Dievo ieškojimas. Gyvenimo dramoje milijonai siužetų, viskas sudėtinga, paslaptinga ir neaišku. Knygų prirašyta, teorijų, samprotavimų – kalnai. Liudijimų, išpažinčių begalinė įvairovė. Jei prabils širdyje balsas, raginantis ieškoti Dievo, visa tai padės Kelionėje, bet didįjį kelią teks nueiti tau vienam, žmogau. Teks klysti, klupti, kilti, šliaužti, šauktis pagalbos – tau pačiam, žmogau.

Ir vis dėlto... Esame ne tik kiekvienas atskirai, bet ir visi kartu: žmonija. Vienas kūnas. Susilieję su Žeme. Ją apkabinę. Dievas, tam tikru gyvenimo momentu, kiekvienam žmogui “duoda signalą”, apšviečia kelią link Jo, kiekvienas pasukame į tą šviesą, jeigu jos nors truputėlį ilgėjomės. Kas turi tikėjimą, žino, kas tai yra – Dievo ilgesys: skausmingas ir šviesus džiaugsmas pro ašaras, kai siela trokšta tiesos, gerumo, aukštesnių idealų, meilės, kenčia, jog pasaulyje šito taip mažai, ilgisi tobulybės. Na, o tie, kurie netiki, negalvoja apie Dievą, apie savo atėjimo ir išėjimo iš gyvenimo prasmę, dažnai sutrinka, kai žvelgdami į vandenyną, kruviną saulėlydį ar išskrendančius paukščius, staiga paklausia savęs: “Kodėl man taip ilgu? Kas mane kamuoja? Ko trūksta? Juk viską turiu?”

Žmogus griebsis veiklos, ir tie klausimai paliks jį iki kito karto. Žmogus nesupras, kad Dievo ilgesys yra mūsų prigimtyje “užraugtas”. Kūrėjo “pasodintas” mažas “garstyčios grūdėlis”. Bet prižiūrėti dirvą, laistyti, rauti piktžoles turime patys.

Dievas sukūrė mus, panašius į save, visu pirma dovanodamas kūrybos galią. Ir laisvę. Mes turime laisvę pasirinkti. Dievas – didysis Statytojas, Režisierius pasiūlo gyvenimo būsto pamatus: epochą, tėvynę, tėvus, miestą, aplinką (tik Jis vienas žino, kodėl man ar tau reikia gimti būtent čia, dabar), o būsto projektą, statybines medžiagas, spalvas, su sodu ar be, su gėlynais ar be tai tavo, žmogau, valia. Ir šio būsto grožis, patogumas, harmonija didžiai priklausys nuo to, ar statysi jį, tikėdamas, mylėdamas Dievą, ar be tikėjimo.

Labai daug tokių “gyvenimo statinių”, statytų be tikėjimo, tik savo žmogiškomis pastangomis, neretai pakurstytomis ambicija, atrodo iš išorės be galo turtingai, spalvingai, didingai..., o iš tikrųjų tokiame būste viduje gyvena chaosas, šaltis, pyktis, neapykanta. O skurdžioje lušneleje, su rožių ir pinavių darželiais, gyvena harmonija, ramybė, meilė, gerumas, pasiaukojimas.

Nereikia didelių mokslų, krūvos knygų, pakanka stebėti gyvenimą realybėje ir labai aiškiai iškyla didele Tiesa, kurios jau nebesikrato net didžiausi ateistai: be tikėjimo žmogus gyvena chaose, dvasiniame nerime, baimėje, klaidose. Jį lydi psichiniai stresai, išprotėjimas, savižudybė.

Bet ką daryti, jeigu negali tikėti? Ir žinai, kad būtų geriau, ir matai, kokie laimingi tampa tavo draugai, kurie ima tikėti, o tu negali, ir viskas. Ką daryti?

Klausimas toks logiškas, paprastas, o atsakyti į jį, kai su juo “priremiama prie sienos”, beveik nesugebu. Todėl norėčiau pasidalinti savo gyvenimo patirtimi. Gal vienam iš tūkstančių klausiančiųjų tai bus atsakymas. Šiuo

lemtingu laiku gyvenant, mums, manau, reikia būti atviriems, dalintis tuo, ką gero, teisingo, šviesaus atrandi. Tik šitaip galime padėti netikintiems atrasti Dievą. Mes turime tapti vaikškesni ir dosniai dalintis savo patirtimi.

Buvau maža (gal 5-6-rių metų), kai šalia gyvenanti klebono sesuo paėmė mane už rankos vieną vasaros vakarą ir nusivedė į bažnyčią. (Mano tėvai buvo ateistai ir dar išsiskyrę.) Kokį stebuklą išvydau! Žvakės (tada dar nebuvo elektrinių žvakidžių) degdamos tyliai plevena, atšvaitai atgaivina šventųjų veidus, nuostabiai graži šv. Mergelė – žydras apsiaustas, karūna su brangakmeniais, mažytis Jėzus, išskėtęs rankes apkabinti, tylios maldos, visi ant kelių suklaupe prieš tą grožybę, gerumą, meilę. Mano rankos vis kildavo aukštyn, labai norėjau Marijai ir Jėzui pašokti. Sesė mane švelniai nuramindavo. Nepykdavo. Taip ir liko tie vakarai širdy, kaip Dievo Ilgesio melodija. Kartais po keletą metų nutylanti ir... vėl kamuojanti nesuprantamu gauduliu. Sovietmetis. Studijos. Konservatorija. Jaunystė. Ak, ta jaunystė! Tik aš, aš, aš! Aš galiu. Aš nustebinsiu. Aš padarysiu. Aš įrodysiu. Koks dar Dievas?! Kam?

Mano mamą buvo labai geras žmogus. Tiesiog iš prigimties be galo mylėjo vargšus, paliegusius, neturtingus, nelaimingus. Viską, net savo pensiją, išdalindavo. Bet tvirtindavo: “Dievo nėra. Jei būtų, ar leistų taip kentėti nekaltiems vaikeliams, motinoms, ar leistų žūti tokiai daugybei žmonių per žemės drebėjimus, potvynius... Ne. Nėra. Su žemele susiliesi ir... lyg nieko nebūta...”

Šią “filosofiją” girdėjau nuo mažens. Ilgai dar nesigilinau į gyvenimo prasmės klausimus, kol viskas sekėsi. O sekėsi apie keturis dešimtmečius. Kartais pagalvodavau: “Kodėl norisi verkti (ir verkdavau) vasaros vakarais žvelgiant į spindinčius ežerus, laigančias kregždutes, žydinčią pievą? Kodėl tas saulėlydis sukelia tokį ilgėsį? Kas man darosi?”

Ir atėjo laikas, kai pats Viešpats, nesulaukęs meilės, atgręžė mano veidą į savo šviesą. Atėjo

tai, kas mūsų tikėjime vadinama “Dievo malonė”. Vaikystės “grūdelis” ėmė augti. Bet kokia kaina!

Posūkis buvo, išoriškai žiūrint, staigus. Viduje, matyt, harmonijos ilgesys beveik pasiekęs aukščiausią tašką. Bet peržengti ribą visada Dievas padeda pats. Mes silpni, tingūs ir nerzytingi. Ir čia man paaiškėjo kančios prasmė žmogaus gyvenime. Bent viena iš svarbiausių prasmių. Kančia, nelaimė, didelis emocinis stresas – vartai į Tikėjimą. Vėliau, kai gilinausi į tai, skaitydama Bibliją, supratau, kodėl Dievo tauta, lyg okeano bangų buvo iškeliama į laimingą, turtingą, harmoningą gyvenimo tarpsnį, ir vėl bloškiama į marą, badą, stichijų siautėjimą. Lygiai taip ir atskiro žmogaus gyvenime: kai supratau, jog galiu netekti sūnaus, niekas negali padėti, niekas... išskyrus Tą, kurį pajutau kaip vienintelį Draugą, vienintelį Galintį, vienintelį mylintį, vienintelį tikrąjį mano Būties Valdovą, viską žinantį; puoliau ant kelių savo kambaryje ir, ištiesusi rankas aukštyn, kažką kalbėjau, šaukiau, verkiau, prašiau... Žodžiai veržėsi patys, juose buvo pasitikėjimas. Viena, ką gerai prisimenu: labai tikėjau, jog mane girdi. Jis mane girdi! Mano Dievas. Tėvas. Mūsų Kūrėjas. Dienoraštyje liko tokios eilutės: “Dieve, pasigailėk. Atleisk. Žinau, kad negalėjai kitaip manęs prisišaukti, tik šitaip bandydamas. Dėkoju Tau. Atleisk už netikėjimą. Sugrąžink mano berniuką! Sūnelį mano palik dar man. Prašau!!!”

Verkiu, verkiu, verkiu.

Vienas mano kaimynas, gydytojas – veterinaras, vaikystėje patarnaudavo mišioms. Tėvas buvo vargonininkas. “Man atrodydavo, kad tas pats ar aš po bažnyčią vaikštau, ar po savo virtuvę. Ilgainiui visai nutolau nuo tikėjimo. Viskas sekėsi neblogai. Tik pradėjau dažnai išgėrinėti. Namuose santykiai pašlijo. Žmona ruošėsi skirtis, ir...”

Ir ištiko sunki širdies liga. Reikėjo skubios operacijos. Žmona atėjo pas mane ir pasakė: “Gal gali ateiti pas Jurgį su kunigu. Žinau, kad

tu bendrauji. Poryt ji operuos...” Ir taip žmogus atliko išpažintį, 40 metų tylėjęs. O toliau? Jurgis neblogai jaučiasi. Gerti nustojo. O štai tikėjimas taip ir nebuvo atrastas. Vėl Jurgis toli... Toli nuo Dievo. Ir ką gi Viešpačiui daryti? Štai tu, žmogau, matai, kad tavo vaikas žūsta ir tik liga, bėda skausmas gali jį išgelbėti. Ar dar abejotum? Žinoma, ne. O Viešpats žino, kad mes galime žūti amžinai. Ir kaip išgelbėti? Tik mūsų žemiškos akys, širdys, šiurpsta nuo kūno mirties. Dievas žino, kad tai ne mirtis. Dievas nenori mūsų dvasinės mirties. Ir gelbėja mus, nes myli. Jėzaus Kristaus Evangelijoje yra aiškus ir nedviprasmiškas atsakymas į klausimą: “Kaip surasti tikėjimą?” – Per kančią. Atsižadant savęs. Priimant pažeminimą. Neturtą. Ligą. Netektį. Prarasi tai, kas vertinama pasaulio akimis – atrasi didžiausią turtą – Tikėjimą.

Pasaulyje žmogus yra sukūręs nuostabaus grožio kūrinį: poezija, muzika, paveikslai, architektūra ir t.t. Žvelgiant, klausantis būtinai iškils klausimas: “O iš kur visa tai?” Klausantis Mocarto genialios muzikos, visada netekdavau žado “skruzdės” bėgiodavo po kūną ir galvodavau: “Kas ši genijų įkvėpė? Kas davė tokius sugebėjimus? Iš kur tai? Kodėl jam, o ne kitam? Nejaugi tai atsitiktinumas? Smegenų ląstelių cheminės reakcijos? Ir viskas?”

Sužinojau atsakymą tik atradusi tikėjimą. Pamenu atradimo džiaugsmą: buvau laiminga, dėkinga, puoliau skaityti, aiškinti tikėjimo tiesas, Senąjį ir Naująjį Testamentą nepaleisdavau iš rankų. Taip susižavėjau, taip pamilau Kristų, jog Jis tapo tikrai mano “kelias ir gyvenimas”, ramstis, paguoda, turėklai. Plūsdavau ašaromis iš dėkingumo, iš suvokimo, kad atėjo be mano valios kažkas, kas yra laimė, ramybė, palaima. Ir kartą susapnavau sapną (vienin^{telį} tokį, kuris jau daugiau nei dešimt metų sugrįžta ir sugrįžta aiškaus prisiminimo pavidalu, kai labai sunku, kai nesiseka, kai ateina dvasinė sausra).

Prieblanda. Gal kambarys, gal šiaip tuštuma. Aš klūpau šalia žmogaus, kurio veido ne-

matau. Tik priglaudusi veidą, jaučiu jo šiurkštaus audinio drabužį. Prigludusi prie jo širdies, verkiu – skausmingai iš pačios gyvasties gėmės, tūkstantį kartų tikriau nei gyvenime. Taip skausmingai buvo gaila žemiško gyvenimo netobulumo, kenčiančių žmonių, žustančių alkoholikų, narkomanų, visų sūnų ir dukterų, gaila neturinčių duonos, sveikatos, gaila ižeišto nemylimo Viešpaties, savo artimų – gyvų ir mirusių. Tas, prie kurio glaudžiausi, mylėjo mane. Mus. Suprato. Ta Esybė buvo nežemiškai, tobulai gera. Mano dvasia kilo, plėtėsi... skausmas rimo. Pasidarė gera. Ramu. Atėjo laimės pojūtis. Pabudau kaip niekad šviesioj nuotaikoj. Tiesiog laiminga.

Tokie sapnai aplanko vieną – du kartus per gyvenimą. Supratau, jog tai nepelnyta dovana.

Tuo metu mano kelrodė žvaigždė buvo malda. Tiesiog traukte traukė melstis. Rožinį kalbėdavau ir kalbėdavau, kai tik pasitaikydavo laisvesnis laiko tarpas. Eidama į darbą, autobuse, keliaudama, vaikščiodama vis kalbėjau su Viešpačiu, dainavau, giedojau, kaip išmaniau. Bėgte bėgau į mišias. Buvo nuostabus laikotarpis. Tikėti buvo lengva, nes viskas buvo dovanota: trauka, palaima, džiaugsmas, ašaros. Mano pastangų čia buvo nedaug. O, šitaip tikėti būtų ištisa palaima. Bet... Ateina kitas laikotarpas. Ateina atoslūgis. Dievas nori, kad pajutęs, koks esi laimingas su Juo būdamas kartu, dabar ta laime pasirūpintum pats. Dabar jau daug ką nulems tavo, žmogau, pastangos, tavo ieškojimai, noras, sunkumų atlaikymas, ištikimybė.

Ir prasideda. Sausros. Abejonės. Materialinis pasaulis traukia prie savęs, kūnas, piktųjų jėgų tampomas, priešinasi, valia dažnai nusilpsta, protas maištauja. Ir tada ypatingai aiškiai reikia pasirinkti: ar apginsi savo Tikėjimą, supratęs, kokia galinga tamsioji srovė neš į klystkelius, ar numojęs ranka, pamažu pasiduos, ir išduosi tą draugystę, kuri buvo padovanota.

O, prarasti tikėjimą tūkstantį kartų lengviau negu atrasti. Surandi per kančią, palaimą, vis-

kas, kas vyksta tryškiai brėžiasi širdy... O prarandi beveik nejučia. Gali sau keletą metų ramiai gyventi įsitikinęs, kad esi tikintis, kad niekas beveik nepasikeitė (lankai mišias, uždegi žvakelę per Vėlines, gal kokį kartą – du ir išpažinties nueini), o iš tikrųjų Dievas jau toli. Ir ne Jis paliko tave, o tu pats nutolai. Išdavei. Tik žemiški reikalai, tik planai, tik veikla, tik malonumai.

Stataisi namą, didini ir didini sąskaitą banke, kopį sparčiai karjeros laiptais, nebematai vargšo elgetos, prašančio pagalbos (juk visi tinginiai, alkoholikai!), nebematai, kad už tavo tvoros depresijoje ir nevilty žūsta buvęs draugas, vakare spoksai į televizorių kramsnodamas skanėstus, plaukioji baseine laisvu laiku, maloniai pasportuoji, žmona jau nebežino, kur kabinti naujus tualetus ir kailinius... O jei ne taip, tai gal panirai į kitokias žemiškas aistras, kurios dieną naktį dirba galvoje, ar politikos karjera, užvaldžiusi protą, širdį, mintis... O gal žmonos flirtas, neistikimybė, pavydas, rietenos šeimoje... Daugybė tokių “arba”, kai Dievui nebelieka vietelės net tolimiausiam širdies kampelyje.

Malda? Kokia malda? Toks gyvenimas! Kur jau čia berasi laiko maldai. Juokinga!

Ir štai dabar pasakysiu svarbiausia, ką norėjau pasakyti: tikėjimą palaiko, maitina visų pirma malda. Taip, malda – tai tikinčios Sielos Dvasios maistas (Parašiau per brūkšnelį šias dvi žmogaus esybes, nematerialias dvasines substancijas, nes, mano nuomone, siela ir dvasia nėra tapačios.)

Kiek jėgų skiriame materialių daiktų priežiūrai: sodui, butui, namui, drabužiams, jau nekalbant apie kūną, veidą... O Dvasiai nieko nereikia? Tiki, ir jau ramus? Na, taip, mišių ritualas, sakramentai, visa tai irgi padeda išsaugoti tikėjimą, bet tik tuomet, kai ateini paruošęs save tam reikalui. Jei niekuomet namuose vienas nesimeldi, nebendrauji su Dievu, neturi ką pasakyti Dievui, Komunija ir visas mišių ritualas nepakels sielos į antgamtinės sferas. Bend-

ravimas su aukštesniuoju pasauliu, ko gero, neįvyks. (Bet Dievo keliai nežinomi: vis tik geriau, kad žmonės ateina į bažnyčią, tegul ir iš įpročio, negu, kad visai neina.)

Mažai žmonių, net tikinčių, supranta, kad tikėjimą reikia puoselėti, auginti, maitinti, kaip labai trapią gėlę. Tikėjimas niekada nestovi vietoje (ypač tas keitimasis, kilimas aukštyn reikalingas išsimokslinusiui, apsiskaičiusiam žmogui): arba krenta, arba kyla. Jam tobulinti reikalingas ypatingas “maistas” – malda. Jei iš savo veikliojo gyvenimo neišpeši valandos, keleto minučių, keliolika sekundžių kasdien! maldai, jei savaitės, mėnesius gyvensi užmiršęs Jėzaus vardą, Marijos globą ir nerimą už žemės žmones, jei nors atodūsiu, nors rankų sudėjimu neištars širdis tyliai: “O, Jėzau!” “Dieve, myliu Tave”, “Mano Viešpatie, nepamiršau Tavęs. Atleisk”, “Jėzau, pasitikiu Tavimi”, “Marija, nepalik manęs”... tai nežymiai pamažu artėsi, žmogau, prie tikėjimo praradimo. Riba bus beveik nejaučiama. Tą praradimo momentą “apvyniosi” pasiteisinimais, įvairiausiais atsilikinėjimais, nuraminimais ir pamažu pasinersi vien tik į žemišką gyvenimą, daiktų, pažinčių, malonumų pasaulį, materijos pasaulį, kuriame Dievui nebus vietos.

Pagalvokime, ką gi daryti Viešpačiui? Apleistam, užmirštam, nustumtam į tolimiausią kampą? Kaip Jam Tave prisišaukti, žmogau? Sviesti Tave į “juodą dieną”, kad atsipeikėtum? Tos “juodos dienos” pas apakusį dažniausiai ir ateina. Bet ar Dievas kaltas? Ir ačiū Dievui, jeigu ateina pamažu, jei dar gali pergaltoti savo gyvenimą, nurimti, vėl atsigręžti į savo Kūrėją, perkainoti vertybes, susitaikęs išeiti iš gyvenimo. O jeigu staigi mirtis? O, kokia vargšė, bejėgė, sutrikusi, serganti bus Siela, peržengusi mirties vartus. Kaip ji blaškysis, verks, kentės amžinybės tamsiuose tuneliuose, kol pakils į šviesą, kol sugrįš į tikruosius Namus.

Taigi, iš daugybės skaitytų knygų, ir iš savo patirties visiems sakau ir sakau: nevalia pamiršti maldos. Ji – tiltas tarp Dievo ir žmogaus.

RYŠKIAUSIOS KOMUNIZMO LIEKANOS LIETUVOJE IR KAIP JŲ ATSIKRATYTI

(Suaugusiųjų grupėje premijuotas straipsnis)

Rožė Poškienė

Per 50 metų Lietuvoje buvo vykdomas fizinis ir dvasinis genocidas. Gaila, kad Vakariai, jo nepatyrę, nepasmerkė, kaip pasmerkė fašizmą. Reta šeima išliko nepaliesta represijų.

Yra dalykų, kurių niekada nebepajėgsime atitaistyti. Tai sunaikintas tautos genofondas. Per 20 Nepriklausomybės metų Lietuva jau buvo išauginusi gražų būrį inteligentų. Beveik visi, su retom išimtim, uolūs katalikai, patriotai. Kai mas buvo dvasiškai sveikas. O inteligentija beveik visa kilusi iš kaimo. Pokary okupantams irgi daugiausia priešinosi kaimo žmonės. Todėl jie daugiausia ir nukentėjo – žudynės miškuose, lagery, tremty. Inteligentijos dalis jau buvo sunaikinta 1940-1941 m., o dalis pasitraukė į Vakarus. Išblaškyti Rytuos ir Vakaruos, jaunieji dažnai nutolsta nuo savo tėvų ir senelių gimtinės. Rytuos sukūrusių šeimas atžalos nebemoka lietuviškai, o ir Vakaruose ne visi išlaikė lietu-

vybę. Štai mano vyro sesers du vaikai. Mergaitė kalba lietuviškai, retsykais atvažiuoja, o berniukas – amerikonas, nemoka lietuviškai, nė karto nebuvo Lietuvoj.

Prieš žmogaus prigimtį – privatinės nuosavybės panaikinimas.

Pirmiausia nusavinami fabrikai, įmonės, net malūnai, atimami gražesni namai, o per antrąją okupaciją ir žemė.

Nuosavybės, ypač žemės atėmimas žmones pavertė vergais. Dabar prasideda didžiausias dvasinis genocidas. Žmonės pasidarė pastumdėliai, be iniciatyvos, abejingi darbui, stengėsi dirbti kuo mažiau ir kuo prasčiau. Nuosavybės panaikinimas atėmė žmonių iniciatyvą savarankiškumą.

S. Raštikis knygoje *Kovoje dėl Lietuvos* 1 d. 185 psl., rašo: “Buvo keista, net labai keista, išėjus iš kalėjimo. Vis atsigrėždavau pasižiūrėti,

Malda tikėjimo gelbėtoja, troškulio malšintoja, apsauga nuo klaidų ir nuodėmių. Jeigu net tokie šventi žmonės kaip šv. Teresė Avilietė patirdavo abejingumą, tuštumą, praradimą, atsitolinusi nuo maldos, ypač nuo vidinės maldos, tai ko tikėtis mums, panirusiems į beprotišką XX a. pabaigą?

Reikia melstis ir melstis – bažnyčioje, namuose, kelionėje, miške, jūroje, darbe... Tik šitaip išgelbėsime save, savo artimuosius, Tėvynę ir pasaulį. Ir galbūt, kai kam iš mūsų, giliai ir nuoširdžiai tikinčių, žinančių susiliejo su dievybe palaimą ir nenusakomą vertę, ateis toks laikas, kai besiilginti Dievo mūsų siela galės nurimti ir ištarti tokius žodžius, kokius užrasė ta pati didžioji tikėjimo analitikė ir praktikė šv. Teresė Avilietė: “Labiau už viską man rūpi, kad per mane nors viena vienintelė siela patobulėtų”.

Mano gyvenimas virto savotišku sapnu. Nepastebiu savyje nei džiaugsmo, nei ypatingos kančios. Jei koks įvykis man sukelia tą ar kitą jausmą, jis greitai praeina, ir atrodo, kad sapnavau. Tai tikra tiesa. Jei ir norėčiau kuo nors džiaugtis ar dėl ko liūdėti, negalėčiau, kaip protingas žmogus negali jausti džiaugsmo ar skausmo dėl to, ką sapnavo. Viešpats išlaisvino mano Sielą nuo viso to, kas anksčiau mane jaudino, kai dar nebuvau mirusi šio pasaulio dalykams. Jis, mano Dievas, nenori, kad į tą apakimą vėl sugrįžčiau”.

kur mano ginkluoti palydovai. Bet jų nebebuvo. Būdavo, veda tave ginkluoti kareiviai ar čekistai, ir pats negalvoji nei apie kelią, nei kuria gatve eini, nei kur reikia pasukti į dešinę ar į kairę, kad nepaklystum. Dabar reikia pačiam galvoti apie viską". Ir tik 20 mėnesių pabuvo kalėjime. O Lietuva komunizmo lageryje išbuvo 50 metų.

"Komunistų partija – mūsų protas, sąžinė ir garbė!" Tokie šūktiniai pusšimtį metų kabojo įstai-gose, įmonėse ant sienų, net skersai kelio. Mums, paprastiems žmonėms, nereikėjo nei proto, nei sąžinės, nei garbės. Partija viską pasakys, viską įvertins, viską duos – mums nereikia galvoti. Visi buvom suverti ant siūlelio, visi saugumo kartotekoje surūšiuoti, visi sekami. Visus apėmęs politinis švietimas, profsąjungos – komunizmo mokykla. Savarankiškumo, iniciatyvos – nė su žiburiu nerasi. Atgavus nepriklausomybę, žmogus pasimetė kaip šuo, paleistas nuo grandinės. Kur dabar dingsi – reikia pačiam galvoti, pačiam suktis. Kaip šunelis: pririštas už lojimą dar kaulą gaudavo, o kas dabar duos?.. Ir drasko tą vos gimusį kūdikėlį – Lietuvą: duok, duok, duok!

Kolūkyje žmonės įprato tinginiauti. Štai darbo diena kolūky. Traktorininkai išvažiuoja į darbą apie 9 valandą. Pakeliui sustoja prie par-duotuvės, kurią atidaro 10 valandą. Nusipirkę po buteliuką, išvažiuoja į darbą. Nuvažiuoja į lauką, kuriame jau laukia moterys (sakysim, bulves kasti). Pasikirkinę, pasityčioję viens iš kito, pasikeikę, sėda į traktorius. Aria, o moterys renka bulves ir pila į traktorių priekabas. Žinoma, ne visas: pasikasa duobes ir supila į jas dalį bulvių – parsineš naktį. Dalį bulvių, kad nereikėtų lenktis, įmina į žemę. Pripildžiusios priekabą, susėda ir liežuvauja. Vyrų išveža priekabas išpilti į sandėlių. Čia susėda butelius ištuštinti. Iki pietų nebepasirodo. Po pietų, kol visi susirenka, praeina kelios valandos. Jau ir vakaras. Skuba kiekvienas savo dirbti.

Uždarbis buvo mažas, todėl paplito vagystės. Iš valdžios vogti nelaikė nuodėme. Be to,

juk buvo skelbiama – viskas jūsų: kolūkiai, fabrikai, žemė. O kodėl savo nepasiimti. Vogimas visuotinis – visoj Sąjungoj ir kiekvienam darbe. Kuo didesnis viršininkas, tuo daugiau vogė. Kai kas iš to ir pragyveno – pasistatė namus. Jei nevogei – nemoki gyventi, neapsukrus, niekam tikęs. Tėvai vogė valdišką turtą, vaikams nebesvarbu kieno.

Vagystė nebuvo vadinama tikruoju vardu: neša, pasisavina, kombinuoja, moka gyventi, pasiima... Ypač vogė iš kolūkių. Todėl tiek ašarų, pykčio ir keiksmų susilaukė ministras pirmininkas G. Vagnorius, panaikinęs kolūkius.

Buvo kaime apsukruolių, kurie praturtėjo iš naminės degtinės gaminimo. Girtuoklystės įgavo neregėtą mastą. Nomenklatūra girtuokliavo suomiškose pirtyse, darbininkai – darbe, ypač statybininkai, mokytojai – mokyklose, tarnautojai – įstaigose. Moterys lygia dalia gerė ir geria lig šiol. Pasekmės labai liūdnos Lietuvai. Vaikai gimsta jau pragerti. Jei keli vaikai šeimoje, paprastai pirmasis dar normalus, o paskesni – debilūs. Tokie turi tik biologinius poreikius, o aktyviausias – dauginimosi instinktas. Iš to pamestinukai, beglobiai vaikai. Kitas nenugalimas noras – turėti. Visko, ko užsigeidžia: lytinių santykių, pinigų... Iš to kyla ir nusikalstamumas, savižudybės. Štai nedidelio Žemaitijos kaimo 1985-1988 metų girtuoklystės pasekmės:

– Jonas, įjaudamas malkas, girtas užvirto ant pjūklo – perpjovė;

– Danielius girtas sumušė kaimyną – pateko į kalėjimą;

– Petras peiliu nudūrė savo sūnų;

– du jauni girtuokliavo, kol mirė;

– Vytautą broliai užmušė;

– keturi pasikorė;

– Antanas girtas paskendo;

– Albiną žmonos meilužis užmušė;

– du vaikai sudegė.

Keturiolika žuvo per trumpą laiką, vienuolika iš jų – jauni žmonės.

Klysta, kurie dėl šių dienų savižudybės kaltę verčia blogai ekonominei padėčiai.

Nesantaika šeimose – taip pat girtuoklystės pasekmė. Kartu skurdas, nusikalstamumas.

Kita dvasinio nuosmukio priežastis – su-
naikintas tikėjimas. Žmogus įtikintas, kad jo
gyvenimas baigiasi čia, žemėje, todėl stengiasi
iš gyvenimo paimti visko, ko užsinori. Nėra
jokių moralės varžtų. Kaime beveik nebuvo
netikinčio žmogaus, o dabar... Vėl pavyzdys iš
to paties kaimo. Į bažnyčią ėjo tik keturios
moterėlės ir du vyrai. Iš jų kaimynai tyčiojosi,
niekino, pravardžiavo. Mokyklose, įstaigose bu-
vo sekami, persekiojami. Žmogus, nenorėdamas
prarasti darbo, susitaiko su tokia padėtimi.
Kaimo žmogus šeštadienį, sekmadienį buvo
priverstas sau, o per šienapjūtę ir kolūkiui
dirbti. Nuo bažnyčios atprato, ir dabar laisvą
sekmadienį – kortos, girtavimas. Tikėjimas
prarastas, žmogui liko tik gyvuliški instinktai, o
gyvenimo tikslas – jų patenkinimas.

Kita tautos tragedija – prarasta savo gimi-
nės, Tėvynės istorija, atimta Tėvynės meilė.
Mums buvo brukama, plačiosios tėvynės meilė.
Vieni žinojo, kad tai apgaulė, Tėvynės išdavys-
tė, kiti patikėjo ir, nebetekę plačiosios tėvynės,
pasimetė ir ėmė skelbti depolitizaciją – viską,
kas primena meilę Lietuvai, išjuokti, nes tai esą
senamadiška.

Savo Tėvynės patriotas vengs nusikalsti –
pažeminti lietuvio, o pasaulio akyse ir Lietuvos
vardą, mylės kitą lietuvį kaip brolių, negirtuo-
kliaus, kad Lietuvoj sutvirtėtų jauna, sveika karta.

Taigi komunizmo liekanos Lietuvoje yra
šios:

Intelektualaus tautos genofondo praradi-
mas.

I. Privačios nuosavybės panaikinimas ir to pasekmės:

1. Žmonės prarado iniciatyvą.
2. Tinginystės, aplaidumo darbe iš-
sivystymas.
3. Pavydas ir skundai.
4. Silpnėsio niekinimas, nešvankystės,
keiksmas.
5. Vagystės.

6. Girtuokliavimas ir jo pasekmės:

- a) nesantaika šeimose
- b) beglobiai vaikai;
- c) savižudybės;
- d) skurdas, apsilaidimas;
- e) paleistuvavimas;
- f) nusikalstamumas;
- g) debilumas.

II. Ateistinio auklėjimo pasekmės:

1. prarasta atsakomybė ir sąžinė.
2. Dekalogo nepaisymas.
3. Įvairių tikėjimų ir sektų
antplūdis į Lietuvą.
4. Žmogus – tik biologinė būtybė.

III. Savo šaknų, Tėvynės meilės praradi- mas.

1. Žmogus – mankurtas, kosmopolitas.
2. Nežino savo giminės, Lietuvos
istorijos.
3. Panieka ir pajuoka Tėvynės patrio-
tams.
4. Sovietinių laikų nostalgija.
5. Nuolatinis krašto apsaugos, kariuomenės
struktūrų šmeižimas. Priekaištai, kad didi-
namos lėšos krašto gynybai.

Kaip Lietuvai atsikratyti komunizmo liekanų

Būtų gera, jei visas įvyktų “lydekai palie-
pus, man panorėjus”. Sunkus ir ilgas šitas ke-
lias, nuolat vingiuojantis, akmenuotas. Praeis
dešimtmečiai, bet tokios doros Lietuvos nebe-
turėsime. Tada Lietuva buvo uždara, o dabar
radijas, televizija, internetas ir dar būsimos ki-
tokios gudrybės išblaško žmogų, priartina prie
pasaulio, o iš ten ne patį geriausią pasiima. Ne
viską ir galim susigražinti. Negrįžtamai praras-
tas intelektualus genofondas.

O ką galėtume atitaisyti?

1. Besąlygiškai sugražinti nuosavybę: na-
mus, žemę, sodybas.
2. Sugriežtinti valstybės politiką girtuoklia-
vimui sumažinti, pavyzdžiui, girtus darbuotojus
be išimties šalinti iš darbo, studentus iš mokyk-
lų, nacionaliniam radijuje ir televizijoje nuolat

vesti blaivybei skirtas laidas, girtiems, patekusiems į gydymo įstaigas, susimokėti už gydymą ir apžiūrą...

3. Priemonės, panaikinti ateistinio auklėjimo pasekmes:

a) kunigai – mūsų valstybės piliečiai, todėl dalyvauja valstybės valdyme;

b) krikščionių demokratų partijai vadovauja kunigai;

c) katalikų tikėjimas – valstybinė religija;

d) pasirašytas konkordatas su Vatikanu;

e) neregistruojamos netradicinės religijos ir sektos, nesudaromos sąlygos joms veikti;

f) prie kiekvienos parapijos veikia katalikiška mokykla;

g) visose, net aukštosiose mokyklose, įvedamas tikybos mokymas, religijotyra;

h) bažnyčia išduoda gimimo, santuokos, mirties liudijimus;

i) kunigams mokamos pensijos;

j) žiniasklaidoje nėra smurto, pornografijos, atviros erotikos;

k) žiniasklaida veda laidas pagal Dekalogą;

l) gražintas konfiskuotas bažnyčios turtas – pastatai.

4. Patriotinio auklėjimo priemonės:

a) visose įstaigose ir mokyklose kabo valstybiniai simboliai;

b) radijas, televizija nuolat veda laidas:

– iš Lietuvos istorijos,

– tremties, pokario kovų ir lagerio kančių tema,

– etnografinės laidos,

– valstybinių simbolių reikšmė ir gerbimas,

– sovietinių laikų absurdo tematika,

– kariuomenės šiokiadieniai.

c) kiekviename laikraštyje įvedama religinio ir patriotinio auklėjimo rubrika;

d) Lietuvos istorijos kursas įvedamas nuo pirmos klasės iki aukštosios mokyklos baigimo.

Labai svarbu jaunimo auklėjimas mokykloje. Trukdo kadrai tiek ministerijoje, tiek mokyklose. Liko senieji vadovai. Tiesa, Švietimo ministru, atgavus nepriklausomybę, paskirtas D.

Kuolys. Bet jis padarė didelę žalą Lietuvos valstybei – paskelbė mokyklos depolitizavimą. O seniems vadovams to ir reikėjo – vengia visko, kas primena Lietuvos valstybę; nėra tautinės atributikos, valstybinių švenčių minėjimo, dalykų dėstymas apolitiškas, kartais dar su Lenino, Markso citatomis. Depolitizavimą jie paverė depolitizavimu.

Ministras Z. Zinkevičius buvo bepradedęs atgaivinti mokyklą, bet jis ne be pačių krikdėmų pagalbos nušalintas.

Buvau pasiuntusi ir aš gerb. ministrui Z. Zinkevičiui laišką "Jei aš būčiau švietimo ministras". Štai ištrauka iš šio laiško:

"Dorovinių problemų sprendimas yra ne mažiau svarbus už ekonominių sunkumų įveikimą. Dar daugiau! Nesugrąžinę tautai dorovės, nepakelsime ir ekonomikos. Be religinės dorovės ir patriotizmo nuostatų valdininkai – nuo mažiausio iki piramidės viršūnės – žiūrės tik savo naudos, kyšininkus, grobstys, nuskurdins valstybę. Iš kitos pusės – praturtėjusius (kad ir sąžiningai) iš pavydo ir keršto sprogins, degins, reketuos, vogs, žudys. Todėl patriotizmo ir krikščioniškos moralės nuostatų sugrąžinimas turi būti pirmų pirmiausias uždavinys. Kad tai pasiektume, būtina:

1. Pakeisti prie sovietų dirbusius vadovus ministerijoje, švietimo skyriuose, mokyklose.

2. Pasiekti, kad tikybą ir etiką dėstytų žmonės, turį aukštąjį išsilavinimą. Tuo tikslu universitetuose atidaryti teologijos bei etikos fakultetus.

3. Visų aukštųjų mokyklų studentams įvesti privalomą lietuvių kalbos, etikos, Lietuvos istorijos kursą per visus mokymosi metus.

4. Paspartinti naujų vadovėlių sudarymą ir leidimą, o ypač krikščioniškosios etikos vadovėlių mokykloms.

5. Šiuo metu rusų mokyklų klasėse maža mokinių. Sulyginti klasių užpildymo vidurkį visose mokyklose.

6. Nenaikinti ir neprivatizuoti darželių. Tegul juose įsikuria pradinės mokyklos. Taip

sumažėtų vaikų vidurinėse mokyklose, o pradinukai turėtų ramesnę ir saugesnę aplinką.

7. Reikalauti, kad mokyklose veiktų ateitininkų, skautų, valančiukų organizacijos, kuriose būtų ugdomos dvasinės vertybės, blaivybės idėjos, patriotizmas.

8. Įtakoti mokytojų ir mokinių spaudos leidinius, kad juose būtų ugdomos dvasinės vertybės ir Tėvynės meilė.

9. Reikalauti, kad žiniasklaida turėtų tautos dorovės ir patriotizmo auklėjimo tikslus.

10. Ypatingą dėmesį atkreipti į Rytų Lietuvą”.

Gerbiamas ministras padėkojo už laišką ir jau buvo pradėjęs kai ką daryti: pradėjo sujungti rusiškas mokyklas, kuriose mažai vaikų, ir įsteigė nemažai lietuviškų mokyklų Vilniaus krašte. Deja, čia ir buvo jo nelaimė – atleido iš darbo. Žinia apie šias priemones pasiekė Maskvą ir Varšuvą. Išsigando Užsienio reikalų ministras A. Saudargas ir ministras pirmininkas G. Vagnorius. Sakyčiau, trūksta vyrams tautinės savigarbos. Dar neįpratom savo valstybėj savarankiškai tvarkytis. Kad bijo, tai ir gąsdina – girdi, pažeidžiamos tautinių mažumų teisės.

Dėl opozicijos pasipriešinimo panaikinti komunizmo liekanų neįmanoma. Net įstatymais. Dėl kiekvieno įstatymo ilgai ginčijamasi, o jei vis dėlto dauguma priima, opozicija skuba su protestais pas prezidentą, kad įstatymo nepasirašytų, jie ten nieko nelaimi, perduoda spręsti Konstituciniam Teismui.

Prezidentūroj paliko A. Brazausko kadrai ir papildyti iš opozicijos. Nors buvo išrinktas už V. Landsbergį balsavusių žmonių, tačiau į Prezidentūrą nepaėmė nė vieno konservatoriaus ar krikdemo. Mums, eiliniams, rinkėjams, tai nepatinka, o ir Lietuvai nuo to tik blogiau. Šiuo metu Prezidentas su patarėjais ir žiniasklaida atsidūrė opozicijoje, todėl vilkinami tokie svar-

būs įstatymai kaip KGB kadrų bei KP CK darbuotojų veiklos apribojimas.

Moralinis Lietuvos atgimimas šiuo metu komplikuotas, nes paplitęs “šliogerizmas”.

– Tėvynė – stabas;

– patriotizmas – idiotizmas;

– partizaninės kovos, kančios lageriuos, tremty – mitas;

– menas – balaganas;

– lytiniai santykiai – nuėjimas į išvietę;

Tokia filosofiją per žiniasklaidą skelbia save vadinantis filosofu A. Šliogeris, kuris už šias idėjas 1998 m. pabaigoje priimtas Lietuvos Mokslų Akademijos nariu korespondentu, o savo knygas pristatęs premijai gauti. Jo pilna visur: radijų, televizijų, spaudoj, viešose paskaitose.

Lietuva intensyviai maitinama tokiom idėjom. Ar ne todėl taip nuvertintas intelektualus, išmintingas patriotas V. Landsbergis, nes vertina moralę praradę mankurta.

Dabar dėl visų bėdų kaltinama Vyriausybė – neduoda pinigų.

Nusikalstamumas didelis, visuotinė girtuoklystė, vaikai nelanko mokyklų, vaikai pamestinukai – dėl visų šių blogybių kaltinama sunki ekonominė padėtis. Visi dejuoja: blogai, blogai, blogai – G. Vagnorius neduoda. Net kailiniuotos, skrybėlėtos verslininkės bėga badauti prie Parlamento.

Vargšė mano Lietuva! Kas iš mažo vaiko tiek reikalauja? Juk ji dar tik devynmetė.

Aš laiminga. Laiminga, kad gyvenu nepriklausomoj Tėvynėj. Dėl jos laisvės kentėjau ir jos ilgėjaus penkiasdešimt metų. Širdį gelia dėl tautos moralinio nuosmukio, bet turiu vilties. Šiuo metu radijų ir televizijai ėmėsi vadovauti S. Beržinis, kuris pasakė viltingus žodžius: “Lietuvos radijas ir televizija yra nacionalinis, todėl turi ugdyti nacionalinius idealus”. Padėk, Dieve.

■ Birželio 30 d. Imbrade prie Ilgio ežero buvo surengta giesmių šventė *Giesmė Marijai*. Tai kasmetinis Švč. M. Marijos, prieš 32 m. pasirodžiusios ant šio ežero, pagerbimas. Šventėje dalyvavo Molėtų, Kauno ir Zarasų chorai. Žmonių prisirinko kaip niekad daug.

Politiniai siuntiniai ir jų įkvėpėjai

Antanas Marčiulaitis

Nuo to laiko, kai Lietuva atgavo nepriklausomybę, pati savo jėgomis išsivadavusi iš okupacinės SSRS, žmonių sąmonės labirintuose ėmė kristalizuotis įvairios nuomonės ir įsitikinimai politikos, ekonomikos, kultūros ir kt. klausimais. Ilgą laiką individualiose sąmonės slaptavietėse tūnoję, įsitikinimai ir idėjos po nepriklausomybės paskelbimo visu ryškumu iškilo į viešumą, išryškėjo politinis visuomenės sluoksniavimasis į patriotus, indiferentus ir antagonistus.

Lengvai atsikvėpė patriotinės jėgos, tiesa, ne tokios jau gausios, daugiausia senosios, prieškarinės kartos žmonės, ypač politiniai kaliniai ir tremtiniai, kitaip, nukentėję žmonės – visi, kurie blaiviai įvertina laisvės ir nepriklausomybės reikšmę, kuriems žodžiai “patriotizmas”, “tėvynės meilė” yra šventi ir brangūs kaip ir patsai gyvenimas.

Dalis mūsų tautiečių susvyravo, nepajėgė greitai apsispręsti, kurlink pasukti, su kuo žengti koja kojon į ateitį. Šiam sluoksniui priklauso nemažai tautiečių, sovietizmo pripratintų vangiai dirbti, užtat apskuriai vogti, kad būtų už ką pagerti. Abejingųjų sluoksnį sudaro eiliniai žmonės, kolūkiečiai, darbininkai, smulkūs tarnautojai. Pripratę būti valdomi, stumdomi, neišsiugdę iniciatyvos, nieko nemąsto apie valstybės ir tautos egzistenciją, neturi gilesnio supratimo apie patriotizmą. Staigus ir esminis buities pasikeitimas juos išmušė iš ramios ir pusiau tingios būsenos, kada nereikėjo nieko mąstyti nei svarstyti, o tik vėžliškaiai dirbti ir šią tokį atlyginimą gauti.

Trečiasis sluoksnis – tai buvę aršūs komunistai, nomenklatūriniai darbuotojai, jėgos ir prievartos struktūros (kagėbistai, prokurorai, teisėjai ir kt.) Jie visi buvo laikomi ir patys save laikė elitu, todėl gyveno prabangiai, plačiai naudojosi išskirtinėmis lengvatomis. Dabar šitas parazitinis visuomenės sluoksnis tapo pačiu aktyviausiu ir įnirtingiausiu valstybės griovėju. Privilegiuotų komunizmo “statytojų” sąmonė stipriai užteršta utopinio komunizmo nuodais, prikimšta marksizmo-leninizmo idėjų. Ir vis dėlto jie, turėdami šiokią tokią valdymo ir komandavimo patirtį, po nepriklausomybės atstatymo sugebėjo staciai sulįsti į naujas valdymo struktūras, užvaldė strategines komercijos sritis, žodžiu, užtūpė aukštus postus.

Kodėl Lietuva taip ilgai užtruko su ekonomikos augimu, kodėl užstrigo socialiniai, kultūros, švietimo ir kiti veiklos barai? Ogi todėl, kad buvo vykdomas intensyvus valstybės pamatų griovimas iš vidaus. Šitą nusikalstamą destrukciją kaip tik ir vykdė buvę aukšto rango kagėbistai, užkietėję komunistai, įsirausę į patį valstybės gyvybingumo kamieną. Jų veiklos principas aiškus: “kuo Lietuvai blogiau, tuo mums geriau”. Pastaruoju metu valstybės griovimo darbai kiek prilėtėjo, tačiau jų padarinius dar ir dabar aiškiai pastebime ir skaudžiai juntame.

Aštrūs neapykantos ir revanšo dantys gražia valstybės pamatus. O kur nėra vienybės, pakantumo ir susiklausymo, kur nutrūkę bendri interesai bei siekiai, ten neįmanomas greitas pagerėjimas nei ekonomikoje, nei kultūros,

švietimo, socialinio teisingumo ir kitose visuomeninio gyvenimo srityse.

Neminėsiu pavardėmis pačių energingiausių ir išūliausių rėksnių, destruktijų vykdytojų; manau, visiems, bent kiek sekantiems mūsų valstybės vidaus politiką, jie gerai žinomi. Tik noriu pabrėžti, jog šie nepailstantys rėksniai be perstojo dirba savo juodą darbą ir kenkia valstybei, kelia sumaištį visuomenėje. Žodžiu, patys muša – patys rėkia.

Viename Seimo posėdyje pirmininkas Vytautas Landsbergis pateikė svarstyti įstatymo dėl buvusių KGB darbuotojų teisių apribojimo bent penkeriems metams projektą. Siūlymas buvo toks: laikinai pasitraukti jiems iš švietimo, teisėsaugos vadovavimo postų ir iš kitur, kur darbai susiję su auklėjimu, valstybinių paslaptių saugojimu, strategiškai svarbiomis pareigomis... Na ir sujudo, sukruto kairiukai iš LDDP, socdemai, Centro sąjungos karštuoliai: kur matyta ir girdėta, kad Lietuvoje dešinieji pasišovė apriboti žmogaus teises! Dabar jie prisiminė atitinkamus Konstitucijos straipsnius, juos savaip interpretavo, karpė, lopė, ant nuosavo kurpalio tempė, kad apgintų savus interesus ir susmukdytų dešiniųjų prestižą. Jiems dingojos, kad toks įstatymas būtų pats baisiausias demokratijos ir piliečių teisių pažeidimas. Taip ir knieti šituos demokratijos ir teisių “gynėjus” paklausti: kur buvote sovietmečiu, kai okupacinė ir kolaboracinė valdžia grubiai pažeidinėjo net svarbiausius demokratijos principus bei žmogaus teises?!

Ką jau kalbėti apie šį įstatymo projektą, jei ir smulkesnius klausimus svarstant kairiukai kruopščiai knaisiojasi kodeksuose ir juos iškraipo, kad tik apgintų savo pozicijas ir išlaikytų antagonistines nuotaikas. Tiesos sakymas čia jiems mažiausiai rūpi. Visur, kur balta, jie stengiasi įrodinėti, jog juoda, kad tik skaudžiau įgeltų blaiviai mąstantiems ir tiesą ginantiems. Patriotinės nuotaikas kairioji Seimo pusė bando paversti į kosmopolitinį jovalą.

Kairiųjų ambicijos ir pretenzijos ypač iš-

ryškėjo jiems užėmus dominuojančią padėtį po Seimo rinkimų 1992 metais. Ar ne likimo ironija: antrasis ir trečiasis visuomenės sluoksniai netrukus po to išsirinko prezidentu buvusį Lietuvos komunistų partijos CK pirmąjį sekretorių Algirdą Brazauską. Atsidūręs aukščiausiosios valdžios piramidės viršūnėje, jis sutvirtino LDDP pozicijas. Pasijutę vėl absoliučiais padėties viešpačiais, kairieji ėmė siautėti visur: ir naujų, dažnai absurdiškų, kenkėjiškų įstatymų, nutarimų leidime, ir bankų vagystėse, kai šimtamilijoninės pinigų sumos kažkur nuplaukdavo, ir valstybės turto “prichvatizacijose”, ir kurstant tarpvalstybinių santykių destruktijas. Draskė, apvaginėjo valstybę didžiuliais mastais, negalvodami apie jos ateitį. O kai ėmė kėsintis net į jos nepriklausomybę bei vientisumą, su nostalgija žvalgytis į numylėtąją “matušką” Rusiją, ištis darėsi nejauku ir net baugu.

Vos prisiknisus kairiesiems prie valstybės valdymo, pastebimai krito žmonių pragyvenimo lygis. Į skurdą ir badmiriavimą buvo įstumti pensininkai, daugiavaikės šeimos. Tėvai ėmė nebeleisti vaikų į mokyklas, nes neįstengė nupirkti aprangos, vadovėlių. Pagausėjo susirgimų skurdo liga tuberkulioze. Savižudžių skaičumi Lietuva peršoko Europos lygį. Iki kraupiai didelio masto išplito vagystės ir plėšikavimai... O vyriausybės premjeras arogantiškai, tarsi pasityčiodamas, vis suko ir suko tą pačią plokštelę: viskas stabilizavosi, gyvenimas gerėja.

Seime nuo 1992 iki 1996 metų, kai valstybės valdymą paėmė kairieji, posėdžių metu tekdavo išgirsti kurioziškų nusiplepėjimų, neretai netgi primenančių bepročių klidesius. Vienas kairiųjų Seimo narių, labai mėgęs reikštis, apsiputojęs šaukė, kad didžiausi kovotojai už Lietuvos nepriklausomybę yra komunistai, o visų didžiausias patriotas esąs LKP(b) pirmasis sekretorius A. Sniečkus. Todėl svarstant rezistentų apdovanojimo žymenimis klausimą, visų pirma reikia apdovanoti (po mirties) draugą Sniečką. Antruojų pagal nuopelnus resistentu galėtų būti jo ekscelencija A. Brazauskas. Tas

pats šnekorius apie tragišką sausio 13-ąją, kai prie Vilniaus televizijos bokšto nuo okupantų kariuomenės ginkluoto siautėjimo žuvo 13 ir sužalota keli šimtai beginklių, taikių žmonių, įžvelgia daug “nežinomųjų”, atseit dar neaišku, kas tą scenarijų parašė ir kas užsakė jį vykdyti, nes, girdi, Sovietų Sąjungos ginkluotosios pajėgos vykdė perversmą su tankais be klaidų... Panašių “išminčių”, nusišnekančių iki turgaus bobelių ar net iki psichopatų lygio, Seime ir kitur yra apščiai.

LDDP ir socdemų pralaimėjimas rinkimuose į naują Seimą išjudino juos revanšui, nesaistomam jokiomis moralės normomis. Štai, pavyzdžiui, klausaisi Seimo posėdyje žeriančių iš piršto laužtų jų kontrargumentų ir pagalvoji: šioje srityje kairiukai – tikri virtuozai. Sugeba daug ką aukštyn kojomis apversti, musę į dramblių paversti.

Ne visada galima džiaugtis ir žiniasklaidos objektyvumu. Pasklaidykime daugiatairaziinių dienraščių puslapius, pasižiūrėkime televizorių ekranuose įvairių “šou” laidų, diskusijų ir komentarų: kiek ten išliejama neapykantos, sarkazmo, tendencingų svaichiojimų apie viską, kas doram lietuviui šventa ir brangu. Ką jau kalbėti apie subulvarėjusią žiniasklaidą, jei net filosofai taip nusifilosofuoja, kad netelpa į jokių padorumo ir santūrumo rėmus. Argi filosofui, laikančiam save lietuviu ir patriotu, tinka sakyti, jog Lietuvos atsiskyrimas nuo SSRS yra nedovanotina istorinė klaida?! Ar bent kiek pamąstė kitas filosofas, sakydamas, kad nepripažįstas jokių tautų, kad tauta – tai ne kas kita, kaip žmonių banda, kuriai terūpi tik gerai uždirbti ir sočiai pavalgyti?! Apie kažkokį patriotizmą, girdi, nė kalbėti neverta. Visiems gerai pažįstamas ir dar vienas filosofas su savo nuomonių ir pažiūrų nepastovumu. Kam jau kam, o mąstančiam žmogui, ir dar filosofui, kaitalioti pažiūras netinka. Na bet neužmirškime, kad visi tie filosofai ir žiniasklaidiniai rašėivos – tai sovietizmo dogmų išaugintas produktas.

Trečiasis sluoksniu (drįstu vadinti jį parazitiniu), vykdydamas kenkėjišką veiklą, neužmiršta remtis antruoju sluoksniu – eiliniaais, politikoje mažai susigaudančiais piliečiais; piktam išnaudoja jų patiklumą, nepakankamą orientaciją politikos vingiuose. Nepritekliai ir kitos bėdos – geras kairiųjų masalas lėkštos galvosenos žmoneliams prisivilioti. Jie moka ir skundus išklausyti, ir užjausti, ir aukso kalnus žadėti (ypač artėjant valdžios rinkimams). Patys sugriovę ekonomiką, pakirtę visuomenės moralę, patys apsigovę ir apsimelavę, kairieji aktyvistai net neraustelėdami, mažiausios gėdos nejausdami, viską, kas pačių priešnerkšta, verčia dešiniams (daugiausia tenka konservatoriams ir jų vadovui V. Landsbergiui). Kai Landsbergis okupantų ginkluoto siautėjimo metu drąsiai stovėjo savo poste, nepaisydamas gyvybei gresiančio pavojaus, kai šaukė tautą vienyti ir nepabūgti, kairieji lyg pabaidytos žiurkės išsislapstė savo urvuose. Dabar gi išlinde įžūliai skeryčiojasi prieš tautą, reiškia nepagrįstas pretenzijas, šmeižtais ir apsimelavimais jaukia visuomenės sąmonę, koneveikia patriotiškai nusiteikusius dešiniųjų veikėjus.

Nėra ko stebėtis: buvę aktyvūs ir agresyvūs komunistai, ilgą laiką lindėję šiltose vietose, už “kosmetinį” vadovavimą gavę solidžius atlyginimus, įgiję neribotas teises, nuolankiai linkčiojo imperijos vadeivoms. Dabar gi, kai Lietuva ėmė tvarkytis visiškai savarankiškai, šitų veikėjų psichologija iš karto pakrypo į dar didesnę egoizmą ir godumą. Nebebuvo griežtos kontrolės, įstrigo pusiaukelėje įstatymai, reguliuojantys sąžiningumą ir teisingumą, todėl komunistiniai rykliai plačiai pražiodino nasrus. Žiūri į tokių ryklių fizionomijas ir stebiesi: iš kur ta neapykanta tiesai ir teisingumui? Kodėl taip įžūliai, be jokios gėdos, meluojama ir indiferentiškajam gyventojų sluoksniui susukamos galvos?

Tūlas gali paklausti: ar dar ilgai tęsis tokia trintis, ar ilgai politiniai melo ir neapykantos skersvėjai jauks daugumos protus, temdys są-

NETIESI KOVA PRIEŠ TIESĄ

Stasys Yla

Liberalizmo santykis su tiesa atskleidžia visą jo charakterį. Tiesa jam yra varžtas, ir būtent dėl to, kad ji absoliuti, pastovi, visuotinė. Liberalizmas pripažįsta tik vienintelę, absoliučią vertybę – laisvę. Dėl to laisvę pasidarė nesuderinama su tiesa.

Liberalizmo kova prieš tiesą nėra lengva. Ji negali būti populiari ir priimtina daugeliui žmonių: kiekvienas instinktyviai stos tiesos pusėn, o tuo pačiu nusigręš prieš liberalizmą. Dėl to liberalizmas buvo priverstas rinktis tokį metodą ir tokias priemones, kurios šią kovą padarytų mažiau tiesioginę, atvirą ir tiesią.

Žirkklės tiesai karpyti

Jau mūsų spaudos diskusijose kiekvienas galėjo pastebėti liberalinių publicistų žaidimą: kalbėti apie subjektyvų tiesos supratimą ir čia pat jį perkelti į objektyvios tiesos plotmę. Kam tai reikalinga?

Visi žino, kad tiesos supratime yra du momentai: subjektyvus ir objektyvus. Subjektyvus tiesos supratimas priklauso nuo žmonių pajėgumo pažinti, išsiaiškinti arba nuo noro priimti bei pripažinti. Ne visi žmonės iš prigimties yra vienodai imlūs ir pajėgūs tuos pačius dalykus suprasti. Ne visi turi ir vienodą išlavinimą bei išsilavinimą. Ne visi ir išlavintieji turi tuos pačius sugebėjimus. Vieni linkę ieškoti dalykų visumos ir derinio, kiti tenkinasi atskirais, padalintais, tarp savęs nesurištais pažinimo atžvilgiais.

monė? Atsakymas paprastas: kol nesuvienysime bendrų pastangų kovai prieš melą, šmeižtą, godulį, abejingumą, neapykantą ir kitą antimoralinį purvą, tol ilgai mirdysimės jame. Išdrįskime daiktus vadinti tikraisiais vardais, nesidangstykite įvairiomis prielaidomis ar abejonėmis. Blaiviai mąstykite, ryžkimės visur ir visada blogi nugalėti tik gerumu – ir, tikėkite, pajusime, kaip ims skaidrėti mūsų tėvynės veidas.

Visas tas subjektyviųjų galių įvairumas kaip tik ir įneša skirtumus į tiesos supratimą. Dėl to tas supratimas gali būti ir dažnai būna įvairus, sąlygotas (reliatyvus), padalintas, kintamas.

Bet yra kitas momentas, nepriklausomas nuo subjektyvių įvairybių. Jeigu mes jau kalbame apie dalyko supratimą, tai tuo pačiu – pripažįstame, kad tas dalykas yra šalia ar virš paties supratimo. Atseit, supratimas dar nėra pats dalykas. Tad ne supratimas yra mastas dalykui, o tas dalykas – mastas mūsų supratimui. Tas mastas negali būti subjektyvus, suskaldytas bei padalintas tuo būdu, kaip yra padalintas supratimas. Mastas yra vienas, bendras, objektyvus.

Tas pats yra su tiesa. Ne jos supratimas yra galutinis mastas, bet pati tiesa savyje yra mastas mūsų supratimui. Tiesa nėra kiek nekinta, ar ją kas supranta vienaip ar kitaip. Ji nesuskyla į keletą tiesų dėl to, kad ėmė ir susiskaldė keleto žmonių supratimas. Tad ne tiesa yra reliatyvi, kintama, įvairuojanti, subjektyvi, bet toks gali būti tik tiesos supratimas.

Ką gi daro liberalai? Norėdami tiesą nuvainikuoti, jie sąmoningai sumaišo supratimą su pačia tiesa. Tai padarė, jie jau tariasi gali supratimo savybes – kintamumą ir reliatyvumą – perkelti pačios tiesos plotmėn. Dėl to jie ima subjektyvaus supratimo žirkles ir karmo į galbėlius objektyviąją tiesą. Jų metodinis žaidimas yra pagrįstas šia dialektika: Jei tiesa kinta vienur (supratime), ji kinta visur (savo pagrin-

A. Grigaičio nuotr.

duose); jei ji sąlygojama subjektyvioj plotmėj (pažinime); yra sąlygota objektyvioj plotmėj (savyje); jei ji žmonių atrandama, tai iš viso ji yra žmonių atrasta, sugalvota.

Liberalizmui įprasta žaisti dviprasmybėmis. Taip jis žaidžia ir žodžiais – išrasti ir atrasti. Amerika nebuvo išrasta, bet atrasta. Ir geležies rudys ar aukso trupiniai neišrandami, bet tik atrandami. Taip ir tiesa nėra kieno nors išrasta, bet tik atrandama, atskleidžiama, atidengiama. Atradimas bei atskleidimas vyksta mūsų pažinimu ir supratimu. Tik ta prasme galima kalbėti apie tiesos kitimą – vystymąsi, tobulėjimą ar pritaikymą mumyse. Bet ji pati savyje nuo to nesikeičia. Nesikeičia ir matematikos dėsniai, nežiūrint, kad jų pritaikymas vystėsi geometrijoje, inžinerijoje, statistikoje, buchalterijoje.

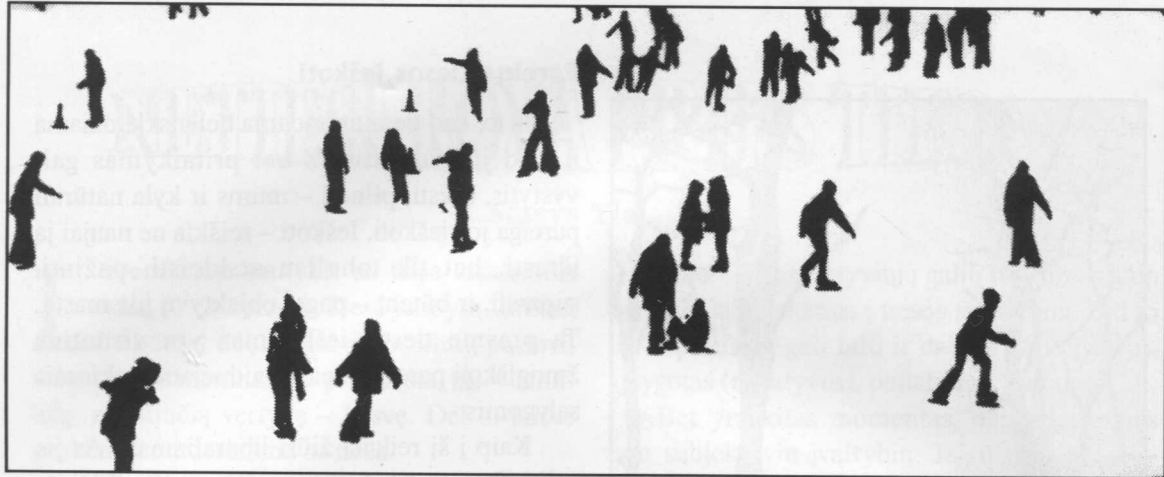
Pareiga tiesos ieškoti

Iš to, kad tiesa atrandama bei atskleidžiama ir kad jos supratimas bei pritaikymas gali vystytis, bręsti, pilnėti – mums ir kyla natūrali pareiga jos ieškoti. Ieškoti – reiškia ne naujai ją išrasti, bet tik tobuliau atskleisti, pažinti, suprasti, ir būtent – pagal objektyvų jos mastą. Ta prasme tiesos ieškojimas yra visuotinė žmogiškoji pareiga, neatpalaiduojama jokiais sąlygomis.

Kaip į šį reikalą žiūri liberalizmas? Ar jis gali ieškoti to, ką iš principo yra atmetęs? Jis atmetė objektyvią tiesą, tad bent jos tikrai negali ieškoti. Bet gal jis ieško subjektyvios tiesos, tiksliau – subjektyvaus supratimo? Betgi subjektyvaus supratimo nereikia niekur ieškoti, nes jis eina iš paties žmogaus. Jeigu jau pats supratimas yra tikrasis ir vienintelis tiesos mastas, tai tokių supratimų gali būti tūkstančiai ir milijonai, ir jie visi bus teisingi. Jeigu jie teisingi, tai ko dar ieškoti? Užtat tikras liberalas neturėtų kalbėti nei apie tiesos ieškojimą, nei apie pačią tiesą. Objektyvios tiesos jam nėra, o subjektyvus supratimas dar nėra tiesa savyje.

Tad “tikras liberalas, pagal anglų liberalinį filosofą Bertrand Russel, nesako: – Tai yra tiesa, – bet: Esu linkęs manyti, kad esamose sąlygose ši nuomonė galbūt yra geriausia” (Mintys apie liberalizmą, verstos *Lietuvio* 1949, nr. 28-29). Tai būtų tiesu ir logiška: kas subjektyvu, yra tik nuomonė, o ne tiesa. Kadangi liberalas pripažįsta tik tai, kas subjektyvu, tai jis ir kalba tik apie nuomones. Aišku, jis gali nuomonių ieškoti, bet užtat jis negali sakyti, kad “ieško tiesos”.

Tai būtų atvira ir tiesi kalba, kurią tektų vertinti, kaip mums nepriimtina, bet gerbtina pažiūra. Tuo tarpu, nekeisdamas šios pažiūros, liberalizmas garsiai trimituoja, kad ir jis ieško tiesos. Apie tą tiesos ieškojimą yra įvairių pasisakymų ir mūsų liberalinėje spaudoje. Štai: “Į lietuvišką gyvenimą mes smelkiamės laisvo žmogaus keliu: per nuoširdų tiesos ieškojimą (m. p. Y) sau ir kitiems” (Liet. Stud. Santaros

A. Grigaičio nuotr.

įstatų preambulė, *Dirvos* pr. 1954, nr. 23). Kalbama apie žmogų, „nuoširdžiai tarp daugelio falsifikatų ieškančią tiesos, kuri prabiltų jo asmens gelmių ilgesiui, nes kitokia tiesa, pagaliau, nėra verta ne tik ieškojimo, bet ir paprasčiausio nusispjovimo... Mes ieškome tiesos kaip pirmieji krikščionys” (K. Santaros tikslai, *Dirvos* pr. 1954, nr. 23). Arba štai vėl: „Bekraštis nuoširdumas ieškoti save ir savo patirtį išreiškiančių tiesų, formų, ideologijų, vaizdų ir garsų, nesvarbu, ar tokių ieškojimų pasėka būtų tautinis suktinis, ar panaši į Picasso... Tiktai nuoširdžiu ir savarankišku ieškojimu, tiktai aistringa kova dėl savo tiesos išsiugdoma asmenybė” (m. p. Y.; Vyt. Kavolis, Tremties tikrovė ir keliai į lietuviškumą: „Laisvo žmogaus keliu į lietuviškumą”; Chicago, 1954, p. 14-15). „Laisvė – tai jau nebe tolerancija, o kova už tiesą (m. p. Y.), tiesą pirmiausia sau pačiam, o paskui kitiems” (A. J. Greimas, Apie laisvę ir mitus, *Dirvos* pr. 1954, nr. 23).

Ar tai nėra būdinga „nuolatinio laisvo ieškojimo dvasia”, apie kurią kalbėjo Br. Raila (*Dirva* 1954, nr. 19)? Įdomu tiktai, nuo kada ji pasidarė nuolatinė? Ar ne nuo 1904-metų, kai tarptautinis laisvamanių kongresas Romoje paskelbė naują „visuotinį įpareigojimą ieškoti tiesos”? Ar ne po šio „įpareigojimo” ir atsirado „visuotinis kalbėjimas” apie ieškojimą? Bet ar tos kalbos turi ką nors bendra su pačiu ieško-

jimu? Ar tai nėra naujas metodinis žaidimas? Kaip matėme iš pacituotų žodžių, liberalai nekalba apie ieškojimų turinį bei esmę, o tik apie būdą. Vieni tą būdą vadina nuolatinium, visuotiniu, antri – nuoširdžiu ir savarankišku, treči – kovingu, o de Madariaga prideda – „ieškoti tiesos nesavanaudiškai” (op. cit.). Kodėl visas dėmesys kreipiamas tik į būdą? Kodėl „reikia tik ieškoti, nesvarbu kokiais keliais ar klystkeliais, tačiau svarbu, kad visu nuoširdumu” (m. p. Y.; Vyt. Kavolis, Tremties tikrovė, op. cit. p. 14)? Ar tikram ir nuoširdžiam tiesos ieškotojui taip jau būtų „nesvarbu, kokiais keliais ar klystkeliais”? Gal tie klystkeliai kaip tik svarbu liberalui?

Atsakymą mums duoda de Madariaga. Pasak jo, „liberalizmas žiūrėjo į klaidą ne kaip į nuodėmę ar nusikaltimą; klaida liberalizmui tampa laiptu, dažnai neišvengiamu laiptu kelyje į žinojimą. Liberalizmas mato tiesą mėginimų gale, o ne dogmatinių apreiškimų pradžioje, ir jo patarimas yra: vietoj pasidavimo dogmai, rizikuok klaida (m. p. Y.) ir ieškok tiesos” (Liberalizmo krizė, *Australijos Lietuvis* 1954, nr. 20). Štai kaip reikia suprasti „nuoširdų” ir „nesavanaudišką” tiesos ieškojimą. Ieškojimo pagrindas nėra tiesa, o klaida. Tiesa gal kada pati atsiskleis – visų klaidos mėginimų gale. Dėl to ir nebūk savanaudis: neprisiimk jos iš anksto!

Antroji šio metodinio žaidimo paslaptis yra

ši. Vis ir vis kartojant žodį *ieškok* ir niekad nekalbant apie ieškojimo esmę ir tikslą, galima sukurti žmonėms išpūdį, jog didžioji gyvenimo “tiesa” ir tėra pats ieškojimas, kitaip sakant, ieškojimas be tikslo – klaidinti ir klaidžiojant. Juk “išrištų sprendimų niekas neduoda, išskyrus tuos, kurie siūlo receptus, jau per skausmus įrodžiusius savo naivų nepakankamumą” (V. K. Pora pastabų, *Dirvos* pr. 1954, nr. 244). Tad ir pakanka tik “ieškoti”, atseit – klysti ir klaidžioti. Ar ne visi klaidžioja, tik ne visi prisipažįsta: “Kas skelbia absoliutines tiesas, tas nuo kitų, pagal žmogišką prigimtį klystančiųjų, skiriasi tik tuo, kad nenori savo klaidų prisipažinti” (V. Kavolis, Nepriklausomųjų mintis studentijoje, *Vienybė* 1954, nr. 34). Vadinas, liberalai, prisipažindami prie klaidos, parodo savo atvirumą ir nuoširdumą, o kiti, tikrieji tiesos ieškotojai ir jos teigėjai, yra tik veidmainiai.

Štai kada mums galutinai paaiškėja tas kartojamasis nuoširdumas. Bet kodėl jis dengiamas “tiesos ieškojimu”, kai ieškoma tiktai klaidos? Po to nereikia stebėtis tokiomis pastabomis, sakysim, kalbant apie dailininkus (tai tinka ir kitiems ieškotojams), kaip ši: “Ne tie mūsų dailininkai, kurie ieško, kad ir nerasdami (m. p. Y) laikytini mūsų kovos dezertyrais, o priešingai, kurie kartoja” (V. K., Pora pastabų, t.p.). Koks dailininkas, rašytojas ar mokslininkas, norėdamas ką nors atrasti, nekartoja savo bandymų? Ieškok nekartodamas – reiškia ieškok nesistengdamas ką nors atrasti nes ne atradimas yra tikslas, bet pats ieškojimas. Ar ne šia kryptimi ir veda visi aukščiau cituoti posmai, kurie sąmoningai nutyli ieškojimų tikslą. Tikslas visur pakeičiamas būdu ar priemonėmis, ir tai yra fatališkas liberalų galvosenos reiškinys. “Ši klaida, perkėlimas priemonių į tikslus, yra taip pat viena (liberalizmo) krizės priežasčių”, pastebi net Salvador de Madariaga (op. cit.).

Sąlygos tiesai neatrasti

Su “tiesos ieškojimu” liberalai žaidžia, kaip

neatsakingi vaikai su muilo burbulais, negalvodami, kad jie iš viso ko nors ieško. Argi jie gali ieškoti, kai jų laisvė yra suvaržyta to paties “laisvo galvojimo” metodo? Juk “šio metodo ypatingumas glūdi ne tam tikrų dalinių tiesų tvirtinime”, pabrėžia tarptautinis laisvamanių kongresas, paskelbęs “visuotiniį įpareigojimą ieškoti tiesos”. Tvirtinti bei teigti tiesą laisvas galvojimas negali, nes jis jos nepripažįsta. Jam nederia tvirtinti net “dalinę” arba padalinamąją, atseit, reliatyvią bei subjektyvią tiesą. Tuo būdu liberalinis “ieškojimas” išakmiai atsiriboja nuo savo tikslo ir prasmės: ką nors atrasti ir teigti.

Yra net trys aplinkybės, laiko, apimties ir būdo, kurios liberalinį “tiesos ieškojimą” apsaugoja nuo siektino jos atradimo.

1. Laiko atžvilgiu tiesos ieškojimas turi būti nuolatinis. Tai yra Br. Railos minimoji “nuolatinio laisvo išėkojimo dvasia”. Nuolatinumas reikalauja tiesos neatrasti, nes kitaip, ją suradęs, liberalas bus priverstas ją teigti, atseit – pripažinti ir skelbti. To jis negali daryti, nes tada nebūtų laisvas: jis turėtų jos laikytis, būtų jos saistomas ir varžomas. “Jei ji (tiesa) išvirsta absoliučia tiesa..., jis (tikėjimas) užgniaužia žmogiškąją laisvę” (Ant. Škėma, *Vienybė* 1954, nr. 21, p. 4). Tad liberalas, gindamas absoliučią laisvę, gali sąmoningai klysti (tai jam leidžiama), bet negali sąmoningai nusilenkti tiesai, negali jos priimti ir jos laikytis.

2. Apimties atžvilgiu tiesos ieškojimas turi būti visuotinis – visose srityse. “Laisvas galvojimas turi būti įvestas tiek teoriškai į intelektualinę sritį, tiek praktiškai į socialinę” (Tarpt. laisvamanių kongreso rezoliucija). Vadinas, negali būti išimčių jokių atveju, jokiame punkte. Padaręs išimtį, priėmęs tiesą vienoje srityje, liberalas nusikalstą anam “visuotiniam įpareigojimui”. Jis nebežinotų, kur sustoti; jis sugriautų patį ieškojimą kaip tokį.

3. Būdo atžvilgiu tiesos ieškojimas turi būti natūralistinis ir subjektyvistinis, atseit – tik savu protu ir tik sava patirtimi. Liberalas ne tik negali priimti, bet net ieškoti tokios tiesos, kuri

prašoktų jo paties protą. Jam nevalia pasinaudoti kitų patirtimi, sakysim, priimti kitų liudijimą apie tiesą ar pripažinti kitų tiesos ieškotojų (ir tiesą atradusiųjų) autoritetą. Jam neleisti na remtis bet kokia tiesos tradicija, perduodama iš kartų į kartas. Vienintelis jo tiesos ieškojimo šaltinis yra sava išmintis. “Liberalai... turi vadovautis sava išmintimi... ir be aukštųjų autoritetų” (Br. Raila, *Dirva* 1954, nr. 20).

Varžtai protui, prigimčiai ir krikščionybei

Metodinis liberalizmo žaidimas, nukreiptas prieš tiesą, faktiškai paliečia ir protą, ir žmogiškąją prigimtį, ir krikščionybę. Šis metodas proto laisvei uždeda akivaizdžius apinasrius: 1. jam nevalia niekad tiesos atrasti, 2. nevalia niekur, jokioje srityje tiesos teigti ir 3. nevalia prisiimti iš šalies jokių tiesos patirčių, prašokstančių jo galias ir asmenišką patirtis.

Minėtas metodas pažeidžia ir protingąją žmogaus prigimtį: 1. jos tikslingumą, tą natūralų norą pasiekti ieškomąją tiesą, 2. jos logiškumą: kartą atradus tiesą vienoje srityje, eiti toliau – siekti įmanomo tiesos pažinimo pilnumo – bei visuotinumą ir 3. jos fizinę dvasinę sąrangą ir jos gebėjimą pažinti bei priimti tiesą, prašokstančią net savąjį protą ir savas patirtis.

Šiomis trimis sąlygomis liberalizmas visu svoriu nusikreipia ir prieš krikščionybę, kuri įpareigoja: 1. ne tik tiesos ieškoti, bet, ją suradus, ir teigti, pripažinti bei išpažinti, 2. ieškoti tiesos visur, iš visur ją priimti ir visose srityse ją teigti ir 3. ieškoti jos ne tik natūraliomis savo dvasios galiomis, ne tik sava išmintimi, bet priimant ir aukštesnę išmintį; ne tik savomis patirtimis, bet pasinaudojant ir kitų patikimais liudijimais bei autoritetu.

Toks liberalizmo nusistatymas tiesos atžvilgiu galimas aiškinti tik tuo, kad jis yra išvidinėje opozicijoje krikščionybei ir prigimtinei

tvarkai, kurią krikščionybė saugoja ir gina. Liberalizmas pažįsta savo oponentę – krikščionybę. Jis žino, kad ji yra atvira kiekvienai tiesai, kur ir kieno ji bebūtų. (Ji prisiima tiesą net iš svetimų kultūrų ir filosofijų). Atsisotojės toje pačioje tiesos priėmimo ir teigimo plotmėje, liberalizmas netektų visų opozicijos ginklų krikščionybei. Jis nebebūtų daugiau liberalizmas. Kadangi krikščionybė teigia tiesą, dėl to jis susilaiko ją teigti. Krikščionybė teigia objektyvią tiesą visuotinai ir pilnai – tiek laiko, tiek apimties, tiek būdo atžvilgiais. Ta prasme jos teigimas yra totalinis. Toks pat totalinis yra liberalizmo susilaikymas teigti tiesą. Ta prasme liberalizmas yra totalinis opozicinis metodas. Kas susilaiko tiesą teigti, yra abejingas (skeptiškas) tiesai. Abejingumas tiesai yra ne kas kita, kaip pasyvinis tiesos neigimas. Tačiau liberalizmas niekad nebuvo ir neišliko abejingas: jis perėjo į aktyvų tiesos neigimą ir pasidarė negatyvinis metodas.

Neigdamas tiesą, liberalizmas nebėra laisvas galvoti. Jis paneigia savo paties pagrindą. Tai yra didžioji šio metodo tragika, kurią jau šio šimtmečio pradžioje yra pastebėjęs liberalinės prancūzų revoliucijos tėvynainis Dr. G. Canet. “Laisvamanybė, kuri išdidžiai skelbiasi turinti galvojimo ir laisvės monopolį, pačia savo esme yra griežtas ir logiškas bet kokio galvojimo ir bet kokios laisvės paneigimas” (*La liberté de penser et la liberté de penser*, Paris 1912, p. 4-5).

Ar “tikrieji liberalai tiki, kad žmogus yra dvasia ir kūnas” ir “kad tik per dvasią žmogus yra savimi”? – kaip, daug ką maišydamas, vis dėlto teisingai pabrėžia de Madariaga. Jeigu jie tiki, tai kodėl jie nusigręžė nuo tiesos? “Kas jus sutrukdė klausyti tiesos? Tas įkalbinėjimas ne iš to, kurs šaukia” (Gal 5, 7-8). O tas, kuris kiekvieną šaukia, yra pabrėžęs: “Tiesa padarys jus laisvus” (Jn 8,32).

■ Kauno jėzuitų gimnazija, viena seniausių Lietuvoje, spalio 8 ir 9 d. šventė 350 m. jubiliejų. Šiuo metu šiai gimnazijai vadovauja direktorius kun. Gintaras Vitkus, SJ.

MATOMASIS PASAULIS SKELBIA: YRA DIEVAS!

Ignas Naujokas

“Tas, kurs artinasi prie Dievo, turi tikėti, kad Jis yra” (Žyd 11, 6).

Bet ar tik tikėti? Tam tikra prasme taip, nes Dievas yra giliau išvelgiamas per duotąjį Dievo apreiškimą, taigi per tikėjimą. Bet tiesą, kad Jis yra, patį Jo buvimo faktą, skelbia igimtas žmogaus protas ir visa jo išmintinga prigimtis. Užtat katalikų teologai tvirtina, kad Dievo buvimą galima pažinti igimtu, apreiškimo neapšviestu protu. Bažnyčia moko, kad Dievo buvimas yra pažįstamas iš matomojo pasaulio. Pranašas Dovydas vadina neišmanėliu tą, kurs sako, kad nėra Dievo (Ps 13 ir 52). Tokie žmonės, kurie pasaulyje Dievo pėdsakų nemato, anot Biblijos, yra niekingi (Išm 13,1). Tokio savo netikėjimo jie negali pagrįsti, todėl yra neišteisinami (Rom 1, 18-20).

Tad pažvelkime į tą protavimo eigą ir pirmoje vietoje į tą pagrindinį protavimo principą, kuriuo vadovaudamiesi prieiname prie išvados: pasaulis yra, todėl ir Dievas yra.

Pirmąjį žmogaus prigimties protingą pasireiškimą matome, kai vaikas, ieškodamas pirmųjų jį supančių reiškinių priežasties, pirmą kartą paklausia: kodėl? Tai pats esmingiausias ir naudingiausias klausimas, nes ieškodami visa ko priežasties ir visų įvykių pagrindo, sukuriame mokslą, išrandame naujų dalykų ir visose gyvenimo srityse žengiamo pirmyn. Tasai visa ko priežasties ieškojimas ir stengimasis atsakyti į mums kylančius klausimus aiškiai įtikina, kad pasaulio faktų ir įvykių raidoje veikia visiems suprantamas ir negalimas paneigti priežastingumo pradai. Tą pradą galima įvairiais

žodžiais išreikšti, įvairiai nusakyti, bet visada yra teigiama ta pati tiesa, kad viskas, kas yra, kas vyksta ar atsiranda, turi turėti pakankamą savo buvimo priežastį ar pagrindą ir kad iš nieko niekas neatsiranda.

Taikydami šį priežastingumo principą Dievo buvimui įrodyti, sakome: pasaulis yra, tad turi būti ir toji Priežastis, kuri pasauliui davė buvimą, nes niekas negali pats susikurti, niekas negali atsirasti iš nieko. Tai tvirtina sveikas protas ir patyrimas. Tą patį protavimo pradą taikydami įvairiems pasaulio reiškiniams, galime šitaip galvoti: jei yra tvarinių, tai turi būti ir Tvėrėjas; jei viskas, kas yra, atsiranda ir praeina, tai visa ko pradžioje turi būti amžina, būtina Esybė; jei organiškame ir neorganiškame pasaulyje susekame mintį, prasmę, tikslingumą ir tvarką, tai visa tai negali kilti iš ko kito, kaip tik iš viską tvarkančios Išminties; jei pasaulis yra pilnas gyvybės, tai žinodami mokslo patvirtintą patyrimą, sakantį, kad gyvybė negali atsirasti iš negyvos medžiagos, prieiname prie išvados, kad turi būti Gyvybės Davėjas, kurs ją arba betarpiškai sukūrė, arba savo galia neorganiškoje medžiagoje sužadino gyvybę; jei pasaulyje yra judėjimo, jei vienas judina kitą, tai tos judėjimo grandinės pradžioje turime teisės ieškoti pirmojo Judintojo; jei žmogaus nesugadintoje prigimtyje jaučiamas dorovinis įstatymas, tai turi būti to įstatymo Leidėjas ir t.t. Taip protaudami, įsitikiname, kad Dievo buvimas yra protingos žmogaus prigimties reikalavimas, nes be Jo viskas gamtoje nesuprantama, neišaiškinama, neturi pagrindo.

Reikia pasakyti, kad tą protingos žmogaus

prigimtįs reikalavimą daugiau ar mažiau jaučia visi. Ne tik tikintieji, bet ir netikintieji jaučia, kad turi būti kažkas amžina, kas viskam duoda pagrindą, kas viską palaiko, be to nieko nebūtų, nes iš nieko niekad niekas neatsirado ir neatsiras. Skirtumas tarp tikinčiųjų ir netikinčiųjų yra tik tas, kad pirmiesiems tas amžinas „kažkas“ yra išmintinga, asmeninė Būtybė, o antrieji, nenorėdami pripažinti Dievo, kalba apie medžiagos amžinumą, nors to jie ir negali suprasti. Čia reikia pastebėti, kaip kartais neprotingai galvojama, kai tvirtinama, kad tikintieji tik akiai tiki, o netikintieji remiasi tikslu žinojimu. Ir netikintieji tikėjimo neišvengia, tik tas jų tikėjimas yra tokios rūšies ir liečia tokias tiesas, kurios jų morališkai neįpareigoja. Bet tikinčiųjų Dievo buvimu tikėjimas yra daug logiškesnis ir saugesnis, nes jis išplaukia iš protingos žmogaus prigimtįs reikalavimų. Tą tikėjimą remia ir nuolat, taip pat ir mūsų laikais, įvyksta stebuklai, matomieji ženklai, kuriuos tik Dievo galybe galima išaiškinti. Netikintieji savo medžiagos amžinumui įrodyti tokių ženklų neturi ir pasaulyje esančią išmintį priskiria ne Protui, bet aklam pripuolamumui, kuriuo tikėti galvojančiam žmogui nėra lengva. Dar galima pridėti, kad netikintieji, atmesdami tikėjimą Dievo buvimu, nieko neišaiškina, bet nugrimzta į dar didesnę neaiškumo tamsą. Nors tai ir keista, bet netikintieji, tvirtindami amžiną, aklą, neišmintingą medžiagą, tiesą sakant, iš savo sekėjų reikalauja daug didesnio tikėjimo negu tikintieji. Juk sakyti, kad gamtos įstatymai, jos tikslingumas, gyvybė ir judėjimas atsirado savaime iš neprotingos medžiagos yra tikrai nieku neįrodytas, aklas tikėjimas. Tai visai neprotingas tikėjimas, nepagrįstas jokiais faktais, jokiais argumentais, prieštaraujantis mūsų patyrimui. Tai paslapčių ir mįslių dauginimas, nes, atmetus Protingą Būtybę, visa pasaulyje esanti išmintis lieka nesuprantama ir neišaiškinama.

Neliečiant plačiau šio klausimo, reikia pasakyti, kad jeigu ir būtų medžiaga amžina, dar tai neįrodytų, kad nėra Dievo. Medžiagos am-

žinumas nėra tas pat, kas ir jos nepriklausomumas. Jeigu galėtume įsivaizduoti ką nors amžinai stovintį šviesoje, ar tada jo šešėlis nebūtų taip pat amžinas?

Jeigu mes ir nesuprantame, koku būdu ta Esybė gali būti amžina, neturime to išsigąsti. Jeigu mes pilnai suprastume, kas yra Dievas, tada Jis jau nebebūtų Dievas. Juk visa tai, ką mes pilnai protu apimame ir apvaldome, tam tikra prasme jau yra žemiau mūsų, tam tikra prasme tai nuo mūsų priklauso. Nereikia pamiršti to fakto, kad net ir medžiagos esmė vis pasilieka mokslui paslaptis. Mokslui žengiant pirmyn, nuolat susekamos naujos paslaptys. Ne kartą, vienai paslapčiai lyg daugiau paaiškėjus, atsiveria nauji horizontai su naujomis paslaptimis. Todėl nors keista, bet visiškai tikra, kad kuo daugiau įsigilinsi į mokslą, tuo daugiau prieš tavo akis atsiras įvairiausių paslapčių, apie kurias pirmiau negalvojai. Tad ar yra pagrindo stebėtis, kad Sutvėrėjas yra paslaptis, jei matome, kad tiek daug paslapčių yra sutvėrimuose! Tikrai prasmingi yra kažkokio mokslininko žodžiai: „Dievas yra paslaptis, kuri slepiasi, o pasaulis yra paslaptis, kuri nesislepia“.

Tarp netikinčiųjų yra tokių, kurie tvirtina, kad evoliucija yra tas magiškas žodis, kuris Dievą daro nebe reikalingą. Bet juk evoliucija nėra joks tveriantis pradas, todėl ji negali neigti Tvėrėjo. Dievas galėjo savo sutvertai medžiagai duoti tam tikrą jėgą, kuri iš tos medžiagos išvystytų visa tai, ką mes šioje žemėje matome. Toks galvojimas Dievo ne tik nepaneigia ir nežemina, bet dar labiau parodo Jo galybę. Apie pasaulio tvėrimo būdą nėra jokios dogmos, čia yra paliktas laisvas ir platus laukas pasireikšti mokslui ir žmogaus protui. Evoliucija neprieštarauja Biblijai. Biblijoje aprašomo pasaulio sutvėrimo tikslas yra ne mokslinis, bet religinis. Biblija, būdama religinė, o ne gamtinė knyga, nori mums parodyti, kad viskas, kas šioje žemėje yra, kilo iš Dievo valios ir iš Jo galybės, be Dievo nieko šiame pasaulyje nėra atsiradę.

Algio Jakšto nuotr.

Tad nesvarbu, koku būdu pasaulis būtų sutvertas, jis visiems aiškiai skelbia, kad turi būti Dievas. Pasaulis yra Dievo pėdsakas, todėl kiekviename žingsnyje mes Jį galime matyti, kiekvienas tvarinys mums apie Jį kalba. Teisingai psalmistas sako: “Visa žemė Tave garbina ir Tau gieda, gieda Tavo vardą”, (Ps 65). Tad visai nenuostabu, kad šv. Augustinas pasaulio garsose girdėjo *Nematomą Giesmininką*, kad šv. Pranciškus savo *Saulės Giesmė* visą gamtą kviečia garbinti Dievą ir taip į tą gamtą įsigyvena, kad visi gyvieji ir negyvieji gamtos variniai jam yra broliai ir seserys.

Pažvelgę į naujų laikų religingąsias sielas, matome, kad ir jos išgyvena pamašius jausmus, kai tik artimiau susigyvena su gamta. Contardo

Ferrini, didelis mokslininkas ir gilaus religingumo vyras, šitaip rašo: “Tai yra tikra, kad gamta Dievą skelbia, todėl žmonės ją su Dievu sumaišė” (t.y. gamtą sudievinio ir Dievo vietoje pradėjo ją garbinti). Toliau jis sako, kad “visa gamta tai tartum Dievo šypsena, išsiliejusi į pasaulį; Dievas šypsosi lauko gėlėje ir vienišo slėnio žalumoje”.

P. Lippert SJ, žinomas subtilus rašytojas, sako: “Per pasaulį einame prie Dievo. Dievas nori būti mūsų pagautas, kai savo rankomis pasaulį liečiame, tą pasaulį, kuriuo Jis tartum rūbu yra apsivilkęs... Tvarinys – tai Dievo pradžia”. Šis didysis estetas ypatingai artimai Dievą pajusdavo, būdamas gamtoje, didinguose Alpių kalnuose. Jo mintį gerai suprato *Ars* leidykla Vokietijoje, kuri visus jo veikalus papuošia gražių gamtos reginių iliustracijomis. Gražus gamtos vaizdas yra daug artimesnis religijai negu kai kurių nereligingų dailininkų religiniai paveikslai. Todėl visai suprantama, dėl ko didysis mistikas šv. Jonas nuo Kryžiaus kartais išvesdavo savo vienuolius į kalnus ir ten juos išsklaidydavo, kad vienuolė, gražios gamtos fone, jie giliau pažintų ir išgyventų gamtos Kūrėją.

Gamtoje išgirsti Dievą stengėsi ir Beethovenas, sukurdamas didingą muziką psalmės žodžiams: “Dangus skelbia Dievo garbę”. Geriau pažintume ir atjaustume Dievą, jei laikas nuo laiko *Te Deum* himno žodžiai “Tave amžiną Tėvą garbina visa žemė” didingos melodijos garsais pervertų mūsų sielą.

■ Du Žemaitijos kankinius – vysk. Vincentą Borisevičių ir Viešvėnų kleboną kun. Praną Gustaitį – rugsėjo 26 d. Lietuvos sostinė išlydėjo į paskutinę kelionę. Jie 1946 m. kagebistų buvo suimti, sušaudyti ir užkasti masiniuose kapuose Tuskulėnų dvaro parke. Atkasus šiuos kapus, daugelio žuvusiųjų tapatybė atpažinta, jų tarpe vysk. V. Borisevičiaus ir kun. Pr. Gustaičio. Atsisveikinus su jais Vilniuje, vysk. V. Borisevičiaus palaikai palaidoti Telšių katedroje, vyskupų kriptoje, o kun. Pr. Gustaičio Viešvėnų bažnyčios šventoriuje. Iškilnėse dalyvavo šeši Lietuvos vyskupai, daugybė kunigų ir tūkstančiai tikinčiųjų.

■ Esant Lietuvoje nemokamam mokslui ir valstybei neremiant privačių mokyklų, negaunant iš tėvų ir visuomenės pakankamai aukų, Vilniaus jėzuitų gimnazija atsidūrė finansiniuose sunkumuose.

ŠVIETIMO TINKLO DĖSNIAMS – 400 METŲ

A. Saulaitis SJ

1 997 m. Lietuvos jėzuitų provincija išleido knygelės “Ignaco pedagogika – praktinis pritaikymas” vertimą, papildantį 1993 metų “Jėzuitiškos auklybos pagrindai” leidinėlį, taikytą šiuolaikinėms vidurinėms mokykloms. Šių tarptautinių dokumentų pradai siekia XVI a. vidurį, kai 1540 m. įsteigta Jėzaus Draugija ėmėsi švietėjiško darbo Europoje ir užjūriuose.

Prieš 400 metų (1599) galutinai paruoštas “Jėzuitų mokyklų planas ir metodika” (lotyniškai – Ratio atque Institutio Studiorum Societatis Iesu) apėmė tuometinį 372 jėzuitų vedamų mokyklų tinklą, nuo pirmosios pasauliečius priimančios mokyklos Messinoje (Sicilijoje) 1548 m. pasiekusį Braziliją (1549), Lietuvą (1570), Afriką (1574). Pirmasis “Ratio” galiojo iki 1773 m., kai Jėzaus Draugija (vadovaujanti 845 kolegijoms ir mokykloms), buvo visur pasaulyje uždrausta, išskyrus Lietuvos provincijos dalį Maskvos valdomose žemėse, iš kurių buvo išvaryta 1820 – tais pačiais metais, kai 1814 m. atgaivinta Jėzaus Draugija pradėjo ruošti naujas savo vadovaujamų mokyklų gaires. Paskutiniojo dešimtmečio modernesnėms sąlygoms pritaikyti dėsniams tęsia jaunimo auklybos bei lavinimo uždavinį, 1999 m. vykdomo dviejuose tūkstančiuose įvairiausių mokslo įstaių 65-iose valstybėse. Iš šios švietimo sistemos išsivystė tai, kas šiandien vadinama licėjus ir gimnazija.

1599 m. švietimo gairių ruošia apėmė daugiau kaip 50 metų patirties. Šv. Ignacas Lojola, Jėzaus Draugijos įkūrėjas, drauge su savo pirmaisiais bendrais buvo baigęs Paryžiaus universitetą. 1541 m. pradėjo ruošti pirmuosius metmenis ir 1551 juos pritaikė Romos kolegijai.

Ignaco mirties metais (1556) kai veikė 33 mokyklos, remdamosios savo vadovų bei dėstytojų dvasine patirtimi, išugdyta Dvasinėmis pratybomis ir jėzuitų vienuolijos Konstitucijomis, ir pačių auklėtojų aukštu išsilavinimu bei supratimu, kad jaunimo auklyba veiksmingai pildė katalikų Bažnyčios uždavinį ir tarnybą pasaulyje.

1 575 m. miręs Jėzaus Draugijos generalinis vyresnysis Everard Mercurian paliko net septynis metmenų juodraščius, o naujasis generolas Claudio Aquaviva 1591 m. patvirtino 208 psl. “Ratio” trejiems metams išbandyti. Galutinis 1599 m. leidinys įjungė pastabas, surinktas iš visų šalių bei kolegijų, įskaitant, aišku, ir tuometinės Vilniaus akademijos jėzuitus.

“Ratio studiorum” dokumente ryškios XVI a. sąlygos, humanizmo siekiai, Europoje vykstančio religinio perversmo ir bažnytinės reformos poveikiai. Tuometinės kolegijos taikytos berniukams nuo maždaug 9 iki 17 m. amžiaus, mokymosi tarpsniai vadinti “gramatikos, humanistinėmis ir retorikos” mokslais. Kadangi švietusomenė ir kultūra vertino klasikinės kalbas, mokymo svarbi dalis buvo graikų, o ypač lotynų kalba. Filosofija aristoteliška, teologijos pagrindinė srovė – tomistiška. Pati auklybos schema išliko iki šių dienų: lavinimas ryškiais tarpsniais ir palaipsniui, pagarba mokinių bei studentų įvairiems ir skirtingiems sugebėjimams, pamokų griežtas lankymas (šiaip mokyklose tuomet lankomumas buvo atsitiktinis) ir išsamios pratybos (kad dėstytojų kalbos mokiniams mirtinai nenusibostų - lotyniškai, “friget plene omnia”, ir mokiniai nepasentų, asmenuodami vieną graikišką veiksmažodį). Jeigu klasėje vyravo klasikinė kultūra ir lotynų

kalba, užklausinė veikla ryškiai vietinė kalba – vietinė krašto ar srities kalba teatre, muzikoje, akademijose, visuomeniniuose renginiuose. Svarbus vaidmuo teko bibliotekoms, mokyklą lankusių artimo meilės ir dvasingumo bendrioms (iki šių laikų “sodalicijomis”, o dabar “krikščioniško gyvenimo bendruomenėmis” vadinamoms), kolegijas baigusią bendravimui ir telkiniams.

Mokyklų tinklą praturtino dėstytojų įvairovė ir judėjimas per visą Europą ir užjūrius. Jausdami uždavinį dėsnius vietinėms sąlygoms ir sparčiai kintančiai kultūrai pritaikyti, jėzuitai dirbo įtampoje tarp 1599 m. nusakytų dėsnių ir vietos galimybių. Istorikai teigia, kad išsamiai klasikiniai mokslai buvo išlaikyti “per ilgai”, pvz., graikų bei lotynų kalbos viena reiškė Romoje ar Paryžiuje, o visai kita Indijoje ar Šiaurės Amerikos vakaruose. Visgi vien mokyklų tinklas ir dėstytojų bei mokomosios medžiagos mainai buvo modernių švietimo ministerijų pradai, įskaitant ir Lietuvoje, kur jėzuitų darbas po 1773 m. tęstas Edukacinės komisijos.

Su Lietuva kiek susijusi ir antroji didesnė “Ratio studiorum” kaita, nes pasaulyje XIX a. pradžioje atkurtos Jėzaus Draugijos vyresnysis Jan Roothan naujokyną atliko Daugpilyje ir studijas baigė Baltarusijoje, buvusiose Lietuvos provincijos srityse, draudimo metais išlikusioje gyvoje vienuolijos dalyje. 1820 m. iš karto ėmėsi naujai perredaguoti švietimo dėsnius. 1832 m. baigtas darbas jau pritaikytas pasaulio įvairovei ir pačių valstybių išsivysčiusiems švietimo nuostatom. Tebepabrėžtos klasikinės kalbos bei kultūra, tačiau iškyla moderniosios kalbos, daugiau matematikos, istorijos, geografijos, moderni filosofija ir dėmesys gamtos mokslams. Humanistinė auklyba, bet jau nebe “graikiška”. Nuo pat pradžios surinkti švietimo dokumentai išleisti penkių tomų “Monumenta Paedagogica Societatis Iesu”.

Pati “Ratio” ir vėlesnis jėzuitų auklybos vystymasis pagrįstas dvigubu švietimo tikslu – akademiniu ir doriniu lavinimu: “kad mokiniai

(studentai) kuo labiau pažengtų asmenybės, raštingumo ir mokslo srityse didesnei Dievo garbei”. “Raštingumas” siekia senovės graikų idealus, kad asmens gerumas ugdomas ir išreiškiamas išmintimi ir tobula išraiška žodžiu ir raštu. Kaip šv. Ignaco Dvasinės pratybos (liaudiškai rekolekcijomis vadinamos), taip ir auklyba skatina taiklę mąstyseną ir kritišką žvilgsnį į mokslą, aplinką, kultūrą. Dorinis auklėjimas klasėje papildomas dalyvavimu Mišiose, pamaldose, bendromis maldomis, homilijomis klasėje, mėnesine išpažintimi. Svarbus mokytojo ryšys su atskiru mokiniu asmeniniuose pokalbiuose (kuriuose, beje, saugotasi neutraliai tartis, neprikalbinant jaunuolių Jėzaus Draugijon stoti).

Auklėjimo ir lavinimo pobūdis reikalauja ir iššaukia mokinio bei studento veiklumo pagal dėsni “Mokiniai neišmoksta, kai dėstytojas kalba, o kai jie patys kalba”. Pabrėžta įvairovė, nes “niekas taip nenumarina jauno žmogaus pastangų kaip vienodumo perteklius”.

“Ratio” nėra beletristinis leidinys, o pritaikomos gairės ir nuorodos pamokai, mokomajam dalykui, kolegijos santvarkai. Mokyklos ar universiteto prefektai turėjo rūpintis bendra tvarka, elgesiu (pvz., kad mokiniai nenešiotų mokyklon ginklų ar patalpose netinginiautų). Ir auklėtojai, ir mokytojai žiūrėjo, kad mokiniai patys savaime ir savarankiškai mokytųsi, ypač pamokoms iš anksto ruošdamiesi (tuo būdu papildydami nepatyrusio mokytojo trūkumus). Mokymo tvarkoje ryškus varžybinis atspalvis.

Mokyklos bei švietimas atspindi savo laikų kultūrą, todėl ir “Ratio studiorum” dėsniai daug surišti su modernųjų laikų pačia pradžia. Paskutinįjį šimtmetį plataus mokslo įstaigų tinklas iš pirmų rankų įkvėpimo išvystė gaires bei veikimo būdus įvairiems mokslo tarpsniams nuo pradinių mokyklų ligi universitetų (šiandien 177 aukštosios mokyklos), nuo klasikinių gimnazijų iki neformalios auklybos bei lavinimo besivystančiose šalyse. Veikia gimnazijų, universitetų, specialiųjų mokyklų telkiniai, sąskry-

DIEVO VISAGALYBĖ

Chiara Lubich

“Dievui nėra negalimų dalykų”. (Lk 1,37).

Kai Marija klausė angelo, jai apreiškusio: kokiū būdu tai gali įvykti? atsakymas, kurį ji išgirdo, buvo: “Dievui nėra negalimų dalykų”, ir tam patvirtinti ji gavo Elzbietos pavyzdį, kuri senatvėje tapo nėščia, laukdama sūnaus. Marija įtikėjo ir tapo Viešpaties Motina.

Dievas yra visagalis. Jis dažnai vadinamas tuo vardu Šventraštyje, ypač kai reiškia Jo laiminimo, sprendimo ir nurodymo galia įvykių eigoje, kad galėtų vykdyti savo planus.

Yra tik vienas Dievo galybės apribojimas: toji laisvė, kurią Jis davė žmogiškoms būtybėms, kurios gali priešintis Jo valiai ir daryti Jį bejėgiu, kai jie reikalauja Dievo galios.

“Dievui nėra negalimų dalykų”.

Tie žodžiai siūlo gerą progą užbaigti šiuos Katalikų Bažnyčioje skirtus metus Dievo Tėvo garbės Jubiliejiniais Metams. Jie padeda mums neribotai pasitikėti Dievo Tėvo meile, nes jei Dievas egzistuoja ir Jo buvimas yra Meilė, tai Juo visiškai pasitikėjimas yra nuoseklus vaisius.

Visos malonės yra jo galioje: laikinos, žemiškos ir dvasinės, ir Jis duoda jas tiems, kurie prašo ir tiems, kurie neprašo, nes, kaip Evangelija, sako: Tėvas juk leidžia savo saulei tekėti blogiesiems, siunčia lietų ant teisiųjų ir neteisiųjų (Mt 5, 45). Jis reikalauja iš mūsų visų daryti taip, kaip Jis daro, mylėti tokia visuotine meile, kaip Jis myli, tikėjimo palaikoma: “Dievui nėra negalimų dalykų”.

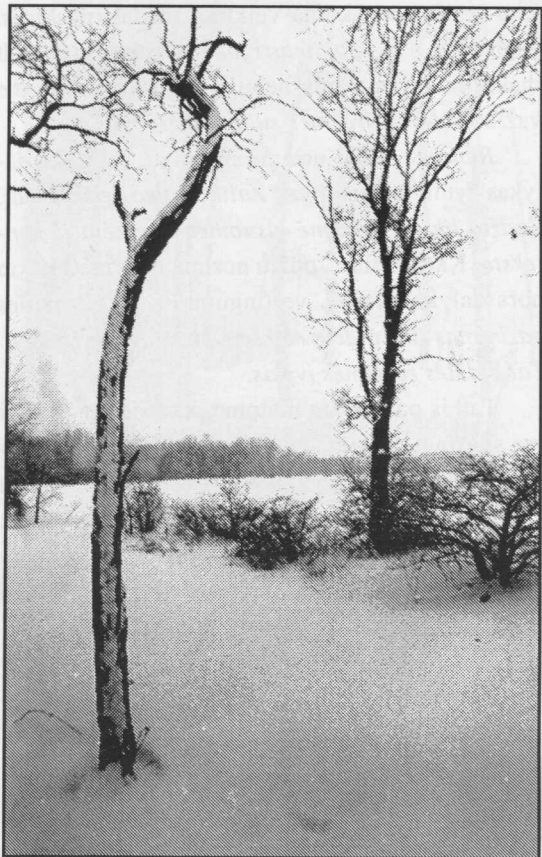
Kaip mes galime tuos žodžius panaudoti?

Kartais mus gali ištikti sunkios aplinkybės, skausminga padėtis mūsų asmeniškame gyvenime ir santykiuose su kitais, kai matome, kad turime prisirišimą prie dalykų ir žmonių, kurie mus pavergia ir nuo tų prisirišimų mes norėtumėm būti išlaisvinti. Dažnai mes jaučiamės lyg atsirėmę į sieną abejingumo ir savi-meilės ir mes jaučiamės prislėgti akivaizdoje įvykių, kurie atrodo daugiau negu mes pajėgiami priimti ir vykdyti.

Tokiuose nutikimuose Gyvenimo Žodis gali mums padėti. O Jėzus padės mums patirti mūsų pačių ribotumus neatimdamas drąsos, bet padėdamas mums suprasti giliau, kad “Dievui nėra negalimų dalykų” ir paruošti mus

džiai, nuolatinės komisijos, besimokančiųjų ir dėstytojų mainai, išvystytas bendradarbiavimas tarp vienuolijos bei jos narių ir pasauliečių mokytojų ir profesorių (kurių jėzuitų mokyklose yra dešimt kartų daugiau negu jėzuitų).

Pedagogikos istorikai pastebi, kad, kiek buvo kietai laikomasi jau pasenusių gairių, ar jos tarpniais atnaujinamos ir pritaikomos, pastovusis jėzuitų mokyklų bruožas yra pačių mokytojų kokybė - kuo tobuliau dėstyti: “Tebūna mokytojai išskirtinai žymūs”, jeigu ir ne kiekvienas mokytojas (šiandien ir mokytoja) ta idealą pasiektų. “Ratio studiorum” išleidusio tėvo generolo Aquaviva teiginys, “Nežinočiau, koks kitas darbas labiau tarnautų dieviškai didybei negu šitoks humanistinis jaunimo mokymas”, rastų atgarsį tarpe tų, kurie tikėtų, kad vaikų bei jaunimo švietimas yra geros valstybės ateitį užtikrinanti svarbiausioji pirmenybė.

A. Grigaičio nuotr.

patirti nepaprastą Jo malonės galią, kuri aki-vaizdžiai ir tiksliai pareiškė, kai mes matome, jog nepajėgiame to daryti patys. “Dievui nėra negalimų dalykų”. Jei mes prisiminsime šį Dievo žodį sunkiausiose mūsų gyvenimo aplinkybėse, Dievo visagalybė tam tikru būdu padės mums. Tačiau yra vien sąlyga: mes turime suderinti save su Dievo valia ir parodyti kitiems tą meilę, kuri buvo įlieta į mūsų širdis. Taip darydami, mes būsim vienybėje su Dievo visagalinčia meile kiekvienam, nes Dievui yra visas

įmanoma. O tai padės kiekvienai pavieniai asmenybei ir visai žmonijai.

Yra ir ypatingas momentas, kuris įgalina mus pagal šį Gyvenimo Žodį ir patirti jo veikimą. Tai yra malda.

Jėzus ir sakė, kad Jis duos mums viską, ko tik prašytumėm Jo Tėvo vardu. Tad stenkimės melsti Jį to, kas mums yra svarbiausia, tvirtai tikėdami, kad nieko nėra neįmanoma Jam: beviltiškuose atsitikimuose, pasauliui taikos, sunkiose ligose, taikos ir vienybės šeimose ir visuomeniškose prieštaravimuose.

Dar daugiau, jei mes prašome vienybėje su kitais sutardami tarpusavio meilėje, tada pats Jėzus yra mūsų tarpe, kuris prašo Tėvą pagal Jo pažadą, tada mes tikrai gausime, ko prašome.

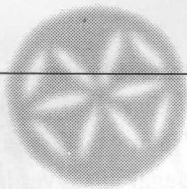
Tikėdami Dievo visagalybe ir Jo meile, mes meldėme draugui, kuriame buvo rastas auglys, o kai radioaktyvus švietimas buvo pakartotas, auglio jau nebuvo. Taip ir nutiko.

Beribis pasitikėjimas, kuris padeda mums jaustis, jog esame Tėvo rankose, kuriam visas yra įmanoma, turi būti mūsų nesiliaujantis pasitikėjimas. Bet tai nereiškia, kad mes visuomet gausime tai, ko prašome. Tai yra Jo visagalybė kaip Tėvo ir Jis visuomet ją naudoja tik savo vaikų gėrybei, kai jie tai supranta ar ne. Svarbu yra tai, kad mes visuomet suprustumėm ir pasitikėtumėm, jog Dievui visas yra įmanoma: tada mes turėsime tokią sielos ramybę, kurios prieš tai niekada neturėjome.

Viešpatie, teikis mums padėti viską daryti ir vykdyti iš meilės Tau ir žmonėms, visuomet nesiliaujančiai, kai tik prisimename gyvuosius ir mirusius.

Švč. Jėzaus Motina, Marija, teiksi mus užtarti ir pagelbėti, kad kiekvieną momentą, kada tik prisimename gyvuosius ir mirusius, meldtumėm jiems Viešpaties pasigailėjimo ir malonės.

■ Kun. Viktoras Kriščiūnevičius, buv. Detroito Dievo Apvaizdos par. klebonas, Dievo Apvaizdos kultūros centre atšventė spalio 10 d. savo kunigystės auksinį jubiliejų.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

Reikšmė ir prasmė

Nors šie du žodžiai nėra sinonimai, bet tiek raštuose, tiek šnekamojoje kalboje jie dažnai maišomi. Ne visai aiškiai juos atskiria ir žodynai. Pvz., P. Skardžiaus "Lietuvių kalbos vadove" (Vokietija, 1950) sakoma, kad prasmė yra "loginė dalyko esmė (angl. sense, meaning, import; pranc. sens; vok. Sinn): *Žmonių pasakymai ne vienoda prasme suprantami; Šie poeto žodžiai turi labai gilią prasmę (yra prasmingi).* Reikšmė – dalyko vertingumas kuriam kitam dalykui (angl. signification, meaning; pranc. signification, importance; vok. Bedeutung): *Lietuvių tautinės kultūros reikšmė pasauliui yra nemaža; Žodžių reikšmės yra nepastovios*".

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne (Vilnius, 1972) aiškinama, kad prasmė yra "vidinis, loginis turinys: *Perkeltinė žodžio prasmė; arba tikslas, pagrindas: Ar čia buvo prasmės taip daryti? Gyvenimo prasmė.* Reikšmė – tai, kas ką reiškia; *Šio žodžio reikšmė ne visai aiški; arba svarba: Tai didelės reikšmės dalykas*".

Niedermanno žodyne prasmė vokiškai verčiama "Sinn, Bedeutung", o reikšmė tik "Bedeutung".

Tad iš šių žodynų aiškinimų galime bent apytikriai suprasti, ką šie žodžiai reiškia, bet vis dėlto dar lieka neaiškumų. Galima sakyti, kad šie du žodžiai iš dalies yra panašūs, iš dalies visai skirtingi. *Prasmė* yra, kaip jau minėta, loginė dalyko esmė, pvz.: *Kokia yra žmogaus gyvenimo prasmė? Jo mintys turi gilią prasmę. Kasdieniuose dalykuose jis vis ieško filosofinės prasmės. Skiriamieji ženklai geriau padeda suprasti sakinio prasmę. Tai reikia suprasti perkeltine prasme.* Kartais

šiuo žodžiu nusakoma veikimo tikslas, paskirtis, pagrindas, pvz.: *Tai neturi jokios prasmės* (angl. It makes no sense). Jam nebuvo jokios prasmės ten važiuoti. *Nėra prasmės su tavim ginčytis.*

Reikšmė – kai norime nurodyti, ką koks dalykas žymi, reiškia, pvz.: *Žalia spalva reiškia viltį. Žodžio tikroji reikšmė visuomet išryškėja iš konteksto.* Kartais šiuo žodžiu norima pažymėti kokio nors dalyko svarbą, vertingumą, pvz.: *Praeities pažinimas turi didelę reikšmę kiekvienam žmogui. Tai didelės reikšmės įvykis.*

Tad iš pavyzdžių matome, kad šie du žodžiai yra skirtingi, jie nėra sinonimai, bet vis dėlto kartais jų reikšmės yra gana artimos ir ne visada yra lengva nustatyti jų vartojimo ribą, pvz., sakoma: *pavartoti žodį perkeltine reikšme ir perkeltine prasme.*

Radio ar radijas?

Kai šis žodis vartojamas savarankiškai, nesujungtas su kitu, tai sakoma *radijas* (tik ne radija!), pvz., *aš klausau radijo, girdžiu per radiją, nusipirkau radijo aparatą*, bet kai jis yra tik pirmasis sudurtinio žodžio dėmuo, tai vartojama *radio*, pvz., *radioaktyvumas, radiochemija, radiofizika* ir pan.

Ypač, ypatingai

Ar šie du žodžiai yra sinonimai? Ne. *Ypač* reiškia *labiausiai*. Šį žodį reikia vartoti, pabrėžtinai išskiriant kurį nors daiktą, veiksmą, ypatybę iš kitų panašių daiktų, veiksmų ar ypatybių, pvz.: *Sugavau daug žuvų, ypač lydekų. Jis gražiai groja įvairiais instrumentais, ypač smuiku.* Šiuose sakiniuose visiškai netiktų žodis *ypatingai*. *Ypatingai* reiškia *nepaprastai, savotiškai*. Jis vartotinas, pavyzdžiui, tokiuose sakiniuose: *Vakar buvo ypatingai šalta diena. Amerikai išspręsti rasinį klausimą yra ypatingai sunku.* O štai dar keletas sakinių, kur žodis *ypatingai* yra klaidingai pavartotas: *Mane žavi Lietuvos gamta, ypatingai (=ypač) savo upėmis ir ežerais. Geriausios susisiekimo priemonės yra traukinys, automobilis ir ypatingai (=ypač) lėktuvas. Ypatingai (=Ypač) tokio jauno vaiko nereikėjo ten leisti. Jis domisi*

Algio Jakšto nuotr.

menu, ypatingai (=ypač) muzika. Šiuose sakiniuose turbūt niekam neateitų į galvą vartoti žodį *ypatingai* vietoj sinonimų *nepaprastai, savotiškai*. Vadinas, prieveiksmio *ypatingai* čia taip pat negalima vartoti.

Jeigu kyla neaiškumas, katrą iš šių dviejų prieveiksmių vartoti (*ypač* ar *ypatingai*), tai patartina mėginti pavartoti *ypač*. Jei jis tinka, tai jį ir vartokime. Prieveiksmį *ypatingai* mes vartojame per dažnai ten, kur jo nereikia.

Viso ar iš viso?

Lietuvių kalboje, norint nusakyti visą skaičių, visą sumą, vartojamas prieveiksmis *iš viso*, pvz.: *Gavau iš viso dešimt laiškų. Iš viso susirinko šimtas asmenų.*

Statistiniuose leidiniuose, kanceliariniuose dokumentuose ir periodinėje spaudoje labai dažnai vietoj prieveiksmio *iš viso* klaidingai vartojama *viso*, pvz.: *Maistui išleista 100 dol., šviesai – 5 dol,*

kurui – 10 dol., viso (=iš viso) išleista 115 dol. Lietuvių kalbos kilmininko linksnis vienas nėra linkęs prieveiksmėti. Dažniausiai šis linksnis prieveiksmėja su prielinksniais, pvz.: *be galo, iš tiesų, iš lėto*, arba su kito žodžio kilmininku, pvz.: *Kiek viso gero gauni įplaukų?* Vadinas, žodis *viso* prieveiksmine reikšme neturėtų būti vartojamas.

Ne kompetetingas, bet kompetentingas!

Gana dažnai tenka girdėti per radiją kalbant žinomus žmones, inteligentus, kurie vis klaidingai sako *kompetetingas*. Nemanau, kad jie, vartodami šio būdvardžio daiktavardį, sakytų *kompetecija*. Aišku, kad visi sakytų kompetencija. *Juk šie* žodžiai kilę iš lotynų *competens, competentia*. Tad būdvardį reikia rašyti ir tarti *kompetentingas*.

tėvynėje

Paruošė Laima Krivickienė

LAIMINGA TAUTA, KURI TURI TALENTINGŲ ŽMONIŲ

Lietuvos muzikų rėmimo fondo įsteigtuose kompozitoriaus Stasio Vainiūno namuose praeitų metų lapkričio 15 d. apsilankė prezidentas Valdas Adamkus su žmona Alma Adamkiene, kultūros ministras Arūnas Bėkšta ir jo viceministrai, socialinės apsaugos ir darbo ministrė Irena Degutienė, Krašto apsaugos, Ūkio ministerijų vadovai, daug fondo rėmėjų, atvykusių tą vakarą į Vilnių iš visos Lietuvos.

Lietuvos muzikų rėmimo fondas, įkurtas 1992 m., – viena iš kūrybingiausių ir sėkmingiausiai dirbančių šalies visuomeninių organizacijų. Nuolat ieškodami naujų muzikų ir visuomenės bendravimo formų, praturtinančių tiek menininkus, tiek ir klausytojus, fondo žmonės prieš pusantų metų įsigijo prof. Stasio Vainiūno butą Vienuolio gatvėje Vilniuje. Jis labai greitai tapo žinoma, aktyviai funkcionuojančia ir mėgstama sostinės kultūros renginių vieta. Didžiulė garbė muzikantams, ypač jauniems, groti Stasio Vainiūno namuose.

Ne tik garbė, bet ir atsakomybė, ir savotiškas įsipareigojimas. Štai vien praėjusiais metais daugiau kaip šimtas jaunųjų muzikų, Lietuvos muzikų rėmimo fondui parėmus, galėjo dalyvauti tarptautiniuose konkursuose, beveik 80 iš jų parsivežė apdovanojimų. Praeitų metų laureatų taip pat daug.

Lietuvos muzikų rėmimo fondo direktorė Liucija Stulgienė pristatė didelį fondo darbą, dešimt programų, tarp kurių *Beauštantai aušrelė*, *Atgaiva*, *Sugrižimai*, festivalis *Druskininkų vasara*, Muzikinio švietimo programa *Visagine*, Lietuvos tūkstantmečio paminėjimo programa *Šalčininkų mokykloje*, ir kt. Fondo rengiami koncertai yra didelė

šventė. Ypač didžiulė dvasinio bado problema atokiose šalies vietovėse. Todėl ypač sveikintinas Muzikos rėmimo fondo žmonių ryžtas rengti koncertus ir praskaidrinti klausytojų dvasią net ir tolimiausiuose miesteliuose.

Prezidentas Valdas Adamkus po koncerto Stasio Vainiūno namuose sakė, kad kai klausėsi, pamane, kad esame laiminga tauta, turinti tokių talentingų žmonių. Ir pridūrė, kad šių laimėjimų pagrindas – žmonės, kurie sudaro sąlygas koncertuoti, tobulėti. Ir ne tik jauniems. “Jūsų fondas kelia visos tautos kultūrą, – tęsė V. Adamkus. — Ir daug darote, kad pasaulis mus išgirstų ir gėrėtųsi”.

(*Atgimimas* Nr. 41)

PAMINKLAS LIETUVIŠKO ŽODŽIO GANYTOJUI

Seinuose lapkričio 28-ąją iškilmingai atidengtas paminklas Seinų vyskupui, poetui, kalbininkui Antanui Baranauskui – 4,5 m aukščio granitinio monumento autorius – skulptorius Gediminas Jokūbonis, architektas Vytautas Čekanauskas.

Štai jau pora savaitžių prabėgo nuo iškilmingo paminklo antanui Baranauskui, Seinų vyskupui, poetui, kalbininkui, matematikui, atidengimo ir pašventinimo. O idėja paminklu pagerbti Seinų vyskupą buvo labai sena: aukos pradėta rinkti dar 1910-aisiais. Nuostabu, kad laikas, dramatiškos mūsų šimtmečio permainos nenunešė užmarštin šios idėjos.

Ir Lenkijoje iš pradžių niekas nenorėjo net girdėti apie paminklą Antanui Baranauskui. Tačiau svarų žodį tarė Elko vyskupas Wojcechas Zemba ir darbas prasidėjo. Vietoje paminklo montavimo darbai truko 20 dienų, ir kai jau atrodė, kad daugiau emocijų žmogiškų kliūčių nebėra, darbus stabdė orai: važiuojant į Lenkiją užklupo pūga, užpustė kelius. Tačiau paminklo atidengimo dieną švietė saulė; gamta, gal sekama žmonių pavyzdžiu, nurimo. Seinų katedroje šv. Mišias koncelebravo vyskupai. Tarp jų ir Elko vyskupas Wojcechas Zemba, Vilkaviškio vyskupas Juozas Žemaitis, išeivijos lietuvių vyskupas Paulius Baltakis. Liturgija vyko lotynų, lietuvių ir lenkų kalbomis, pamokslai sakyti lietuviškai ir lenkiškai. Paminklo atidengimo cere-

monijoje dalyvavo Lietuvos ir Lenkijos parlamentariai, Vilniuje vykusios tarpparlamentinės asamblėjos dalyviai. Kaip pasakė skulptorius G. Jokūbonis: “Kurdamas paminklą, norėjau surasti santykių tarp fizinių ir dvasinių savybių, kad esmės neužgožtų reportažiniai elementai, kad išryškėtų patrauklūs šio išmintingo, tauraus žmogaus bruožai”.

(*Kauno diena* Nr.156)

BIRŽUOSE ATSIVĖRĖ ĮSPŪDINGA SMEGDUOBĖ

Biržuose medelyno darbuotojai, rytą atėję į darbą, nieko įtartino kieme nepastebėjo, dar ir tam su buvo. Pradėjus švisti, medelyno viršininkė Danutė Liutikienė sakė išgirdusi, lyg raštinę būtų pravažiavęs sunkiasvoris sunkvežimis. Išėjusi į kiemą, vejoje 4 metrai nuo pastato, pamatė atsivėrusią smegduobę.

Biržų regioninio parko darbuotojai įgriuvą išmatavo. Duobės gylis iki vandens – 2,90 m, plotis 4,5 m, ilgis – 5,10 metro. Duobės vandens daugiau nei pusantro metro, o viename pakraštyje su 6 metrų kartele dugno nepavyko pasiekti: tokios įspūdingos mieste atsivėrusios smegduobės niekas neprisiminė.

Uredo pavaduotojas Albertas Nareckas sakė smegduobės atviros nepaliksiąs – užpilsiąs gruntu. Pastaraisiais metais šiaurės Lietuvoje – Biržų ir Pasvalio rajonuose – pastebimas karsto procesų suaktyvėjimas: tirpstant gipsui, vis dažniau prasminga žemė, o atsirandančios smegduobės ir karstiniai grunto įslūgimai dažnai sukelia statinių deformacijas, pastatų avarijas.

(*Lietuvos rytas* Nr. 291)

ŠIAULIŲ AEROUOSTAS TIKISI APTARNAUTI ERDVĖLAIVIUS

Gruodžio pradžioje Susisiekimo ministerijos, valdančios 67 proc. Šiaulių aerouosto akcijų, bei Šiaulių savivaldybės atstovai, JAV tarėsi dėl galimybių panaudoti aerouostą kaip rezervinį erdvėlaivių komerciniams kosminiams skrydžiams uostą. Šiaulių miesto meras Alfredas Lankauskas sakė, kad JAV įmonių grupė siūlo dalyvauti steigiant multinacionalinę bendrovę minėtiems skry-

džiams aptarnauti. Susisiekimo ministro patarėjas Jaunius Žiogas teigė, kad bendra įmonė, į kurią kviečiamos *FIAT*, *MITSUBISHI* bei kitos garsios bendrovės, valdytų oro uostų tinką ir užsiimtų krovinių gabenimu.

Norint įgyvendinti tokį projektą, Šiauliams būtina turėti erdvėlaivių nusileidimo aikštelių, techninės priežiūros bei ryšių tinklą visame pasaulyje. Atrodo, kad Šiaulių miesto meras ir oro uosto vadovai ambicingus planus puoselėja jau ne pirmą kartą. Prieš penkerius metus buvo svarstomas projektas įsteigti aerouosto gamykloje *Boeing* lėktuvų remonto dirbtuves ir aptarnauti šių lėktuvų skrydžius.

(*ELTA*)

SANTARVĖS PREMIJA – TĖVUI STANISLOVUI

ELTA. Šeštuoju Santarvės premijos laureatu tapo kunigas Algirdas Mykolas Dobrovolskis – tėvas Stanislovas. 1999 metų premijos laureatą išrinko Lietuvos Santarvės fondo, kurio steigėjas – panevėžietis verslininkas Julius Kazėnas, valdyba. Dešimties tūkstančių litų premija, laureto diplomai ir balto porceliano angelo skulptūrėlė Dotnuvoje gyvenančiam tėvui Stanislovui buvo įteikta antrą šv. Kalėdų dieną Panevėžio dailės galerijoje.

Lietuvos Santarvės fondo premiją yra pelnę poetas Justinas Marcinkevičius, monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas, literatūrologė Viktorija Daujotytė, prezidentas Algirdas Brazauskas ir kardinolas Vincentas Sladkevičius.

AR PASODINAI SAVO MEDĮ?

Kauno Ažuolynas, užimantis 89,9 ha., yra paskelbtas gamtos paminklu. Šis gamtos kampelis unikalus ne tik Kaune, Lietuvoje, bet ir Europoje. Daugelis Ažuolyne augančių senųjų ąžuolų pasiekė maksimalią gamtinės brandos ribą – 200-300 metų. Kasmet miršta 2-3 didieji medžiai. S. Neries vidurinės mokyklos mokiniai, įgyvendindami miesto ekologinę švietimo programą, paruošė projektą “Ažuolynas turi gyvuoti”. Klasėms buvo paskirstyti parko plotai, kuriuos mokiniai nuolat prižiūrėjo, tvarkė, nudažė suolelius. Mokiniai stengiasi šiame jaukiame gamtos parke išsaugoti dar sveikus ža-

liuojančius ažuolus, atsodinti naujus, jie rūpinasi ir paukšteliais, kiekvieną pavasarį pagamina ir iškelia inkilus, stebi, kas apsigyvena juose.

Šalia galingų šimtamečių jau stiebiasi į saulę penkiolika jaunų ažuoliukų, kuriuos mokiniai pasodino spalio pabaigoje. Tai buvo tikra mokinių, mokytojų, mokyklos ir visų Žaliakalnyje gyvenančių žmonių šventė.

(*Kauno diena* Nr.263)

KĖDAINIEČIAI ĖMĖ KEISTI TAUTYBĘ

Kaip rašo *Lietuvos ryto* korespondentas A. Navickas, Kėdainių rajono civilinės metrikacijos skyriaus duomenimis, per 1999 metus aštuoni šio rajono gyventojai pasikeitė tautybę: 4 lietuviai tapo vokiečiais, vienas virto lenku, o 3 rusai nusprendė esą suomiais. Viena tautybę pasikeitusi moteris susigražino ir mergautinę pavardę. Lenku virtęs kėdainiškis lietuvis panoro iš Juozo tapti Juzefu.

Įstatymai leidžia įgyti tik tėvų arba senelių tautybę, tad pareiškimuose dažniausiai teigiama, kad tokiu sprendimu norima pagerbti jų atminimą. Tačiau civilinės metrikacijos skyriaus darbuotojai mano, kad tautybė dažniausiai keičiama tada, kai norima emigruoti – viliamasi, kad taip bus lengviau adaptuotis.

(*Lietuvos rytas* Nr.291)

AMŽIŲ SANDŪROJE ATGIMĘ KNYGNEŠIAI

Prasidėjo akcija “Pasidalinkime perskaitytoms knygoms”.

Lietuvos knygos draugijos darbuotojai Nora Jazbutytė ir Edita Ratkuvienė “Mūsų malūnui” pasakojo, kad būtent tradicinė vaikų knygų šventė, vykusi Panevėžio rajono mokyklose, buvo paskutinis lašas, paskatinęs skelbti akciją “Pasidalinkime perskaitytomis knygomis”. “Pamatėme, kokia liūdna, negti tragiška padėtis yra tų mokyklų bibliotekose, – sakė pašnekovės. – Pavyzdžiui, Raguvos mokykla per metus teiškali įsigyti tris knygas”. Taip buvo atgaivintos knygnešių tradicijos.

Nuo lapkričio pradžios vykstančios akcijos misija yra paprasta – žmonių atneštomis knygomis yra paremiamos mokyklos, tautinės bendrijos, vaikų namai, ligoninės, įkalinimo įstaigos, nakvynės namai, – nes knygos esmė ir pašaukimas yra keliauti iš rankų į rankas, o ne dūlėti lentynose. Geranoriški žmonės, daugiausia vilniečiai, nešini knygų ryšulėliams, apsilankė draugijoje. Knygos draugijos lentynose guli jau per 1200 knygų. Šią akciją remia ne tik paprasti žmonės, bet ir garsūs poetai. Marcelijus Martinaitis pažadėjo per Lietuvos knygų draugiją vaikų namams padovanoti 5000 knygų ir tik su viena sąlyga, kad visa kolekcija patektų į vienus vaikų namus.

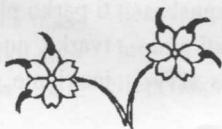
Toks knygnešių tradicijos atgimimas Lietuvoje naujojo tūkstantmečio išvakarėse verčia persvarstyti knygos vertę, pagalvoti apie požiūrį į knygą ir įvertinti tradicijų nykimą, nes ne taip seniai dar knyga, kai ji buvo deficitinė Lietuvoje, buvo pati poluliariausia ir vertingiausia dovana.

(*Lietuvos rytas* Nr.285)

Redaktoriaus žodis:

Nuo 1993 m. balandžio mėn. iki praėjusių metų pabaigos šiam skyriui medžiagą labai uoliai ir su tikra mūsų žurnalo meile kiekvieną mėnesį punktualiai paruošdavo Marija A. Jurkutė. Už tai jai esu ir visuomet būsiu nuoširdžiai dėkingas. Turint jai pasitraukti iš pareigų, reikėjo ieškoti pakaitalo. Nebuvo lengva, bet Apvaizda padėjo. Netikėtai teko Jaunimo centre sutikti ne per seniausią iš Lietuvos atvykusią Laimą Krivickienę. Tuoju šovė į galvą mintis, ar čia nebus ta, kurios ieškojau. Pakalbinau ir maloniai nustebau, kai ji po trumpo pasikalbėjimo mielai sutiko. Tad su padėka sveikinu ją, linkiu sėkmės, Dievo palaimos ir gražaus bendradarbiavimo.

Juozas Vaišnys SJ

šypsuliai

Kalbasi du draugai:

– Sakyk, tu tiki visokiomis būrėjomis ir kerėjimais?

– Tikėjau. Bet kartą atėjau pasitarti su viena aiškiarege. Žinai, ką ji pasakė, kai pasibeldžiau į duris?

– Ką?

– Kas ten?

☘☘

Krautuvės savininkas bara jauną pardavėją:

– Girdėjau, kad jūs šiurkščiai atrėžėte tai išeinančiai poniai. Atsiminkite, mano krautuvėje visada teisūs pirkėjai.

– Bet ta poniutė drėbė, kad jūsų krautuvė – didžiausias sukčių lizdas visame mieste!

☘☘

– Kodėl vyrai dažnai greičiau nuplinka už moteris?

– Vyrai visą laiką turi kasytis pakaušį dėl savo žmonių išlaidumo.

☘☘

Ateina žmogus pas gydytoją ir skundžiasi

– Tiesiog aš nežinau, kas man yra... Vieną galvoju, kita sakau; vieną sakau, o kitą darau.

– Beje, nuo komunizmo mes negydomė.

☘☘

– Ar direktorius yra?

– Gražioms ponioms direktorius visada yra.

– Tai prašau jam pasakyti, kad atėjo žmona.

☘☘

– Mama, jei nenupirksi ledų, tai kai grįšime troleibusu, aš tave vadinsiu senele.

☘☘

Du vyrukai užsisėdėjo aludėje. Vienas klausia kito:

– O ką tu grįžęs pasakysi žmonai?

– Man užteks pasakyti “labas vakaras”, toliau jau kalbės ji.

☘☘

Policininkas sustabdo jauną moterį, ką tik pažeidusią eismo taisykles:

– Ar jūs žinote, kodėl jus dabar sustabdžiau?

Ši, nekaltai į jį žvelgdama, taria:

– Leiskite pagalvoti. Turbūt jūs nevedęs?..

☘☘

Mokytojas mokiniui:

– Tu nuolat vėluojiesi į pamokas. Argi nežinai, kada jos prasideda?

– Nežinau, nes kai aš ateinu, jos visuomet jau būna prasidėjusios.

☘☘

– Kodėl tu pasidarei visiškas abstinentas, kai pas tave apsigyveno uošvė?

– Todėl, kad nenoriu vietoj vienos uošvės matyti dvi.

☘☘

– Pirkau automobilį. Reikia pavažinėti, pasaulį pamatyti.

– Šitą ar aną?

☘☘

■ 2000 m. geg. 7 d. Romoje, prie Koliziejaus, pop. Jonas Paulius II paskelbs iškilmingai XX a. kankinius, kurie šiame šimtmetyje yra paliudiję savo ištikimybę tikėjimui ir Bažnyčiai. Lietuvos vyskupų konferencijos 2000 m. jubiliejaus komitetas jau perdavė centriniam Romos 2000 m. komitetui 114 Lietuvos tikėjimo liudytojų ir kankinių bylų. Tame sąrašė yra 4 vyskupai, 58 kunigai, 46 pasauliečiai, 3 vienuolės, 2 diakonai ir vienas seminaristas.

■ Spalio 1 d. prasidėjo tris savaites trukęs Europos vyskupų sinodas Romoje. Jame buvo aptarta katalikų Bažnyčios padėtis ir reikalai, praėjus 10 m. po komunizmo žlugimo.

trumpai

■ Kun. Jonas Kidykas SJ mirė spalio 29 d. Čikagoje. Jis gimė 1905 m. sausio 21 d. Į Jėzuitų ordiną įstojo 1925 m., kunigu išventintas 1935 m., nuo 1937 m. gyveno Čikagoje, įkūrė Jėzuitų vienuolyną, buvo pirmasis tremtyje atsidūrusių jėzuitų vyresnysis. Dirbo sielovados darbą Brazilijoje, Urugvajuje, Kanadoje ir JAV. Paskutiniuosius keletą metų sirgo. Palaidotas Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse.

■ Kun. Kazimieras Kuzminskas, daug metų gyvenęs Čikagoje, Marquette Parke, didelę savo gyvenimo dalį paskyręs Lietuvių katalikų bažnyčios kronikai įvairiomis kalbomis leisti, mirė spalio 29 d. Vilniuje, kur paskutiniuosius metus persikėlęs gyveno. Palaidotas savo tėviškėje Naujamiestyje, Panevėžio apskr.

■ Vokietijoje, Augsburgio mieste spalio 31 d., Reformacijos dieną, iškilmingose pamaldose buvo pasirašytas dokumentas, pavadintas "bendra nuteisinimo doktrinos deklaracija". Tai sumažina skilimą tarp katalikų Bažnyčios ir prieš 482 m. prasiėjusios reformacijos. Deklaracija tvirtina, kad liuteronų ir katalikų Bažnyčios sutarė dėl išteisinimo doktrinos: žmogus yra išteisinamas per Dievo malonę tikėjimu, o darbai plaukia iš išteisinto žmogaus. Dokumentą pasirašė Šv. Tarybos, skatinančios krikščionių vienybę, vadovas kard. Edward Cassidy ir Pasaulio liuteronų federacijos prezidentas vysk. Christian Krause. Tai dar vienas tvirtas žingsnis į krikščionių vienybę.

■ Rugsėjo 26 d. Hartforde, CT, katedroje buvo švenčiama tradicinė maldų diena už Lietuvą. Iškilmėse dalyvavo Hartfordo arkiv. A. Cronin, Kaišiadorių vysk. J. Matulaitis ir išeivijos lietuvių vysk. P. Baltakis, daugybė kunigų bei tikinčiųjų. Prie šios katedros prieš 10 m. buvo pastatytas lietuviškas kryžius.

■ Pop. Jonas Paulius II lapkričio 6 d., lankdamasis Indijoje, paragino Azijos vyriausybės užtikrinti religinę laisvę ir padarino Kinijoje persekiojamus katalikus. Du trečdalius pasaulio gyventojų turinčią Aziją Vatikanas laiko pagrindiniu savo naujosios evangelizacijos frontu kitame tūkstantmetyje. Tai buvo antras šio popiežiaus apsilankymas Indijoje, kurioje tik 2,4% visų gyventojų yra katalikai. Grįždamas iš Indijos lapkr. 8 d., porą dienų praleido Gruzijoje.

■ Du kartus 1999 m., popiežiui Jonui Pauliui II lankantis užsienyje, iškilo susirūpinimas jo sveikata. Birželio mėn., lankydamasis Lenkijoje, popiežius griuvo ir susižeidė galvą. Birželio mėn., lankydamasis Gruzijoje, jis atrodė labai nusilpęs ir pavargęs. Abejojama, ar popiežius pajėgs dalyvauti daugelyje užplanuotų 2000-ųjų jubiliejinių metų iškilmių.

■ Lapkr. 3 d. Vilniuje įvyko Lietuvos Vyskupų konferencijos pilnatis posėdis, dalyvaujant apaštaliniam atstovui arkiv. Erwin Joseph Ender. Posėdžio metu įvyko naujo Vyskupų konferencijos pirmininko rinkimai. Pagal Vyskupų konferencijos statutą, jos pirmininkas gali šias pareigas eiti tik dvi kadencijas iš eilės. Naujuoju pirm. buvo išrinktas arkiv. S. Tamkevičius, o vicepirm. arkiv. Audrys J. Bačkis.

■ 2000-ųjų metų jubilėjaus komiteto prašymu, Lietuvos Vyskupų konferencija apsvartė galimybę suorganizuoti maldingą kelionę į Romą 2000 m. kovo 4 d. Tada ten vyks pasaulio lietuvių diena. Visose Lietuvos vyskupijose bus paskirti koordinatoriai, kurie organizuos minimą kelionę. Norima, kad toje kelionėje dalyvautų kuo daugiau maldininkų ir iš įvairiausių visuomenės sluoksnių.

■ Spalio 10 d., per Švč. M. Marijos, Rožančiaus karalienės, atlaidus, Kaišiadoryse buvo pašventintas arkiv. T. Matulioniui paminklas. Šv. Mišias aukojo ir pamokslą pasakė vysk. J. Matulaitis, apžvelgdamas arkiv. T. Matulionio gyvenimą, pabrėždamas jo atsidavimą Kristui, Bažnyčiai ir žmonėms.

Juozas M.

41-ajam *Laiškų lietuviams* konkursui siūlomos temos:

1. Ką pasiimsime ir ką paliksime, žengdami į trečiąjį tūkstantmetį.
2. *Laiškų lietuviams* vieta mūsų periodikoje.
3. Kaip išvengti depresijos.
4. Jeigu santuokoje atsiranda dvasinė meilė – ji amžina.
5. Ar atvirumas žmogui padeda, ar kenkia?
6. Ne savo ugnimi žėruojam, ne sau aplinkui šviesą liejam.
7. Nėra šventų žmonių, yra tik šventi darbai.
8. Kelias į žmonių širdį eina per širdį.
9. Kas padaroma vaiko labui – padaroma tautos gerovei.
10. Į Tiesą – per ją supančias netiesas.

Konkurse gali dalyvauti ir suaugusieji, ir jaunimas. Jaunimui priklausys tik vidurinių ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Jie būtinai turi pažymėti, kad straipsnis skiriamas jaunimo grupei.

Straipsnio apimtis – apie 6 mašinėlė rašyti puslapiai, jaunimo gali būti trumpesni. Straipsnis pasirašomas slapyvardžiu, į atskirą vokelį (ant kurio užrašomas tik slapyvardis) įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Vokelis kartu su straipsniu įdedamas į didesnį voką ir siunčiamas redakcijai šiuo adresu: *Laiškai lietuviams*, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636, USA. Rašiniai turi pasiekti redakciją iki 2000 m. vasario mėn. 16 dienos. Premijų didumą ir skaičių nustatys Vertinimo komisija, kurią sudaro: Emilija Andrulytė, Laima Krivickienė, Juozas Masilionis, Aldona Šmulskštienė.

Premijų laimėtojus sužinosime balandžio mėn 2 d. Jaunimo Centre, švęsdami **žurnalo auksinį 50 jubiliejų**.

Nuoširdžiai dėkojame mūsų rėmėjams

1000 dol. – Lietuvių Fondas.

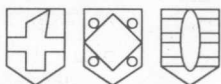
30 dol – K. ir R. Ražauskas, G. Šaulys.

20 dol – M. Andrašiūnienė, S. Budrys, I. Jasys, S. Kavaliūnienė, B. Prasauskas.

10 dol. – J. Astas, S. Bobelienė, S. Galesis, S. Klevas, A. ir L. Laniauskas, A. Mačiulaitienė, I. Oksas, V. Petniūnienė, A. Puteris, S. Rickutė, S. Rudys, Z. Stančikas, K. Valiuškis.

5 dol. – E. Kaminskas, S. Nyerges, E. Sondienė, M. Tamošiūnas.

2 dol. – A. Mikšienė.

Šių metų mūsų žurnalo viršeliai ir skyrių vinjetės bus dail. Rasos Sutkutės. Rasa nėra šio darbo naujokė, ji mums talkindavo jau ir prieš keletą metų. Nuoširdi padėka Ričardui Spitriui, kurio viršeliais ir skyrių vinjetėmis puošėsi *Laiškai lietuviams* per paskutiniuosius dvejus metus.

LAIŠKAI LIETUVIAMS–Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius – Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas–Algirdas Paliokas, SJ. Techninė redakcija – Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. *Laiškų Lietuviams* adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata–20 dol., atskiras numeris–2 dol.